

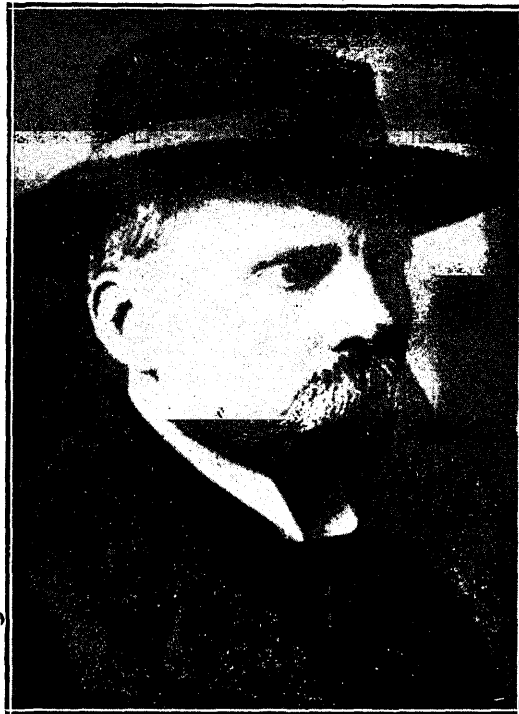
Hind 40 senti.

G
MAM
BER
G

ROMAN

No

20

Dr. Oskar Kallas.

Eesti saadik Londonis, kes 25. oktoobril sai 60. aastat vanaks.

AR Eesti ISK...
Bismarck...

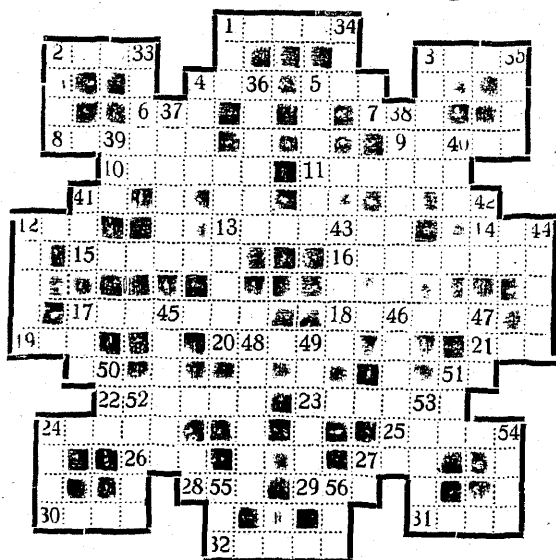
SA
7593

KIRJASTUS-OSAÜHISUS „ARENG”
TALLINN, 1928. A. VII. AASTAKÄIK

Hindmõistatus

Nr. 20 (156).

Seadnud **Arn. Reinhaus.**

Sõnade tähendus:

Pahemalt paremale: †

1. Riik Aasias. 2. Omapärane teater. 3. Toob walgust. 4. Wõib olla iluks ja anda toitu. 5. Pinna mõiste. 6. Saawutatakse harjutamise teel. 7. Aiawili. 8. Kõrwaldatakse linnauulitsatelt. 9. Naisterahwa nimi. 10. Merimees. 11. Naisterahwa kehakate. 12. Saab jagu terasest. 13. Sõiduriist. 14. Ei awalda kunagi põlgtustunnet. 15. Eestipärane meesterahwanimi. 16. Tühi ruum. 17. Rahwatõug Ameerikas. 18. On eestlasele armas. 19. Ajaüksus.	20. Wõitluswäli tsirkuses. 21. Näitab aega. 22. Mäng. 23. Taimede tundja. 24. On pärit maakera sisemusest. 25. Terawaotsaga asi. 26. Pinnamoot. 27. Pole enam terwik. 28. Tarwitat. tihti maasse augu löömiseks. 29. On elawal olewusel. 30. Mänguasi. 31. Suurtsugusem naisterahwas. 32. Usk.

Üla!t alla.

1. Katmata kütismaa.
2. Geomeetriline keha.
3. Wana idamaa kohtunik.
5. Wäljendab kiiret liigutust.
12. On tihti wõitjate tasuks.
13. Inimeste eluase.
17. Küsimus.
24. Puu.
33. Kuulus kellawabrik.
34. Planeet.
35. Kuulub sademete hulka.
36. Jõgi Euroopas.
37. Humärk, tunnistus.
38. Poolsaar Euroopas.
39. Märgib ainukest.
40. Rinnitusselts Eestis.
41. Wanem naisterahwas.
42. Taimese osa
43. Iseliiki heli.
44. Nõu mida tarwitasid wanad eestlased tampimiseks.
45. Ajaleht Eestis.
46. Löunamaa wili.
47. Tähtis aine, mille omadust kasutatakse.
48. Riik Euroopas.
49. Öie osa.
50. Spordiriist.
51. Leidub kantseleides.
52. Geomeetriline kujutus.
53. Walitseja, käskija.
54. Jutt, mis teisele eba meeldiw.
55. Soojuseallik.
56. On kaladele.

Lahendused tulewad saata „Romaani“ talitusele, Tallinn, märgusõna all „**Hindmõistatuse lahendus**“ kuhi 7. detsembrini 1928 a. Lahendusi võib saata mitu ühes ümbrikus ehk panna „Romaani“ talituse (Müüriwahe t. 16) sissekäigu juures (trepikojas) asuwasse kirjakasti. Lahendajate nimed awaldatakse „Romaan“ nr. 24. (162).

Õigete lahenduste saatjate wahel loositakse wälja:

1. **A. Jakobson — Tuhkur hobune II.**
2. **Jules de Rével — Kombejuht . . .**
3. **H. Haljaspõld — Ühe wana üllõpilase mälestusi.**

Loosimine on 10. detsembril s.a. kell 1/2 4 p.l. talituse ruumes, Müüriwahe, 16, millest palutakse lahendajaid wõtta osa.

„Romaani“ talitus.

Romaan

Ilmub kaks korda kuus.

SISU: Zane Grey: Lindprii. — H. Courths-Mahler: Kui armastus ärkab. — H. V. Patera: Punane surm. — Teeme lõbusa õhtu... Max Geissler: Kolm kuldsõna. — H. Wühner: Seal kaugel. — Guy Perron: Lähutus. — Hermann Middendorp: Mäng surmaga. — Miks: Mõnesuguseid küsimusi. — H. H.: Kirjandus. — J. O. Curwood: Maailma äärel. — Tõtt ja nalja.

Nr. 20 (158)

Oktoober 1928

VII aastakäik.

Lindprii.

Ameerika kirjaniku Zane Grey romaani.

13

"Kuramuse pihlal kellest ja siis dieti räägid?"

"Kas ma sulle seda ei ütelnud? Cheseldinest räägin ma. Muijal kutsutakse teda Longstrethiks." Fletcheri nägu kahvatas.

"Cheseldine — Longstreth," fofistatas ta uimafelt. "Suur Jumal! Sina tunned —?"

Ta neelatas, kugistas, ajas näo pingule ja walitses oma ärewust. Uga ta jäi kahwatuks.

Duane imestatas tema muudatust. See järfk kofkupõrge tunnistas imestawat hirmu ja ustatavust. See maksis Cheseldine, meeste meistri kohta.

"Kes Teie olete?" uuris Fletcher ja suutis waewalt sõna suust saada.

"Andsid ju ise mulle nime: Dodge! See on sama hea kui iga teine. Olen aastate kaupa olnud pisut üfifit, Jim, ja nüüd wajan ma selfimehi. Mõtke järele. Kas tahad? Nägemiseni! M a n a n a l!"

Fletcher filmitfes, kuidas Duane hobuse tõi, kuidas ta kõrtfi juurde tagasi tuli ja kuidas ta wälja pimedusse ratsutas — kõit sõnalaufumata.

Duane lahkus linnast ja ratsutas läbi kaktuste ja mequitpõõsaste kohta, mille ta warem walmis waadanud. Seal walmistas ta enesele wõkforteri. Ta mõtted olid nii tugewad, et und ei tulnud. Wiimaks õnneustus see tal. Lõpp, mis teda alataja rõhus, polnud weel mitte näha. Lähem tulewik nõudis temalt weel kõike ta jõudu.

Nii saatis ta õõ walmates mõõda.

Hommikul filmitfes ta ümbrust mäelt ja ratsutas siis Ordi tagasi.

Jim Fletcher ei jaksanud oma imestust wafjata. Wististi polnud ta Duane enam tagasi oodanud. Ja Duane ei lubanud enesele enam wabadusi Fletcheri wastu nagu seni.

Sama päewa õhtupoolel ratsutas Ordi üfs ratsanik, kes tuli Bradfordist ja filmanähtawalt oli Fletcheri ja ta selfimeeste hea tuttaw. Duane kuulis teda ütlemat, weel enne kui keegi temale sai ofutada, et rongirööwel juba Ordis on, rahakaotus olla kallalekippumisel ainult wäike olnud. Duane nägi selles kohe õnnelikku juhust. Ta tegi, nagu ei oleks ta seda kuulnudki.

Hämariku ajal soodfat juhust kasutades, kutsus ta Fletcheri oma juurde. Ta wõttis Jimi käe alt kiini ja rändas temaga wäikese puufilla juurde, mis kraawist üle wiis. Seal waatas ta ringi, wõttis siis taskust paki raha, jaotas selle kaheks ja ulatas poole sõnalaufumata Fletcherile. Rohmetult luges see rahapabereid.

"Wiisfada!" hüüdis ta "Dodge, see on sinust ilus! Kui mõelda, et see lugu —"

Mitte midagi mõelda," katkestas Duane. "Sul pole mingifuguse looga tegemist. Sina tegid mulle heateo ja sellepärast poolitafin ma oma raha. Kui see meid headeks kaastasteks ei tee, siis pole mehesõnal ja rahal siin maal ülbje enam midagi tähtjust."

Fletcher oli mõistetud.

Nüüd weetsid nad enamiku ajast koos. Duane mõtles enesest välja kühkise loo, mis Fletcherit rahustas ja temalt naeratama nalja Dodge lahkusest esile tõi. Sest Fletcher ei warranud, et ta Duane't osawaks poisiks arwas. Knell ja Poggini ja isegi Cheseldine pidid seda ise märkama, ütles ta uhkesti. Temal olla mõju. Kõik teda wajatamat. Isegi Knelli peale arwas ta wõivat mõjuda. Aga kellegil, isegi mitte Cheseldinel ei olla Poggini peale mõju. Mõnikord olla Poggini külmem jääsi, siis jälle palawam põrgust. Aga Poggini armastawat hobuseid. Dodge muistaga wõidawat teda wõita. Cheseldine olla juba mõidetud Dodge tollekordse julgusega, kuidu oleks ta tema kohe tapnud.

Pikkamisi, ettevaatlikult meelitas Duane temalt lähemate päewadeses kõik tõsiasjad välja, mida ta teada tahtis. Kustumatult jäid need talle meelde.

Cheseldine peiduurgas seisis Ordi mägestiku teisel poolel sügawas, järsus orus. Sinna läks ta alati enne mõne kawatsatud rongirööwimise ettemõtet ja kohtas seal oma alamjuhte. Kuna need siis kawatsuse teostasid, peestles ta ennast päikese käes mõne oma kõrtsi ees. Praegu wiibis ta Ordi mägestikus ühes koopas ja töötas seal suurema kawatsuse kallal. Kawatsusel oli ühe panga rööwimine. Aga kus, seda Fletcher weel ei teadnud.

Kui Duane nüüd jutukalt Fletcherilt kõik kawatsused välja meelitanud, mis olgawik kohta tähtsad, siis kogus ta tõsiasju Fletcheri ja Cheseldine koostöötamisest wiimse kümne aasta jooksul. Ja ta kuulis loo Cheseldine wõimuwaltisusest Big Bendis, mis oli nii werine ja uskumatu, et Duane otse uimaseks jäi.

Cheseldine oli tõesti bandiitide kuningas, kelle kõrwal teiste bandiitide tähtsus kahwatas. Suurepärane oli sisemine ülesehitus, mis Cheseldine oma rööwliitigile annud. Suurepärane oli ka ustawus, millega bandiitid tema küljes rippusid. Werine ja hukutaw oli selle mehe walitus.

Duane't waldas tema wana kirg. Ta tahtis jälle tappa. Oleks nüüd Knell oma laibanäoga wõi Poggini oma weriste kätega Ordis olnud, Duane oleks neile kallale kipunud ja nad tapnud. Nii hirmjasti wihastas teda nende hirmsus ja kuritegewus. Aga neid ei olnud seal, ja Duane oli aega ennast taltsutada ning enese üle jälle wõimust kätte saada.

22.

Jälle närisid tegemusetus ja teadmatuse Duane südant. Ta oli nagu ketikoer, kes saafi nuusutab ja tahaks jälgi ajama hakata. Ta peaaegu

lämbus. Mingisugune tuune kutsus teda teisele poole Ordimäe lagedat, metsikut selga. Dmeti jäi Fletcher Ordi ja ootas Knelli ning Poggini. Sellepärast pidi Duane'gi ootama.

Aga ühel päewal oli tunda märke, et pikk puhkus Ordis hakkas lõpule jõudma. Keegi käskjalg, keda Duane ei tunnud, ratsutas Ordi ja tõi Fletcherile salateate. Pärast mehe lahkumist ilmutas Fletcher äkki kalduwust mõtisklemisele ja üksitutele jalutuskäikudele. Ta jõi ainult weeharwa ja juba see üksi oli silmapaistwaks wastandiks ta muudustele harjumustele.

Siis tuli käskjalg uuesti, ja tema teated awalbasid Fletcherile tähelepanemisewäärilist mõju.

Duane wiibis parajasti kõrtsis, kui käskjalg kohale jõudis. Ta nägi meest mõne sõna pomisewat, ei saanud aga midagi aru. Fletcher kahwatas wihast wõi hirmust, wõib olla ka mõlemast, ja kirus kui metslane.

Käskjalg lahkus kõrtsiist midagi joomata ja ratsutas jälle lääne poole. See lääs näis olewat Duanele mõistatuslik ja tõmbas teda peaaegu samuti külge kui lõuna Ordi mäe taga.

Kus wiibisid Knell ja Poggini?

Nähtawasti ei wiibinud nad mitte mägestikus juhi juures.

Pärast käskjala lahkumist jäi Fletcher waitseks ja tuisaks. Duane oli Fletcheri meeleolus märganud mitmekesiseid muudatusi. See uuem oli kardetawam. Fletcher oli nüüd hädaohklik. Teised hoidsid temast eemale. Ka Duane jättis ta üksi päini, silmitses teda aga terawasti.

Umber tund aega peale käskjala lahkumist jõudis Fletcher silmanähtawalt otsusele. Hüüdis hobuse järele. Läks siis oma majja ja tuli jälle tagasi. Duane nägi, et tal kawatus oli teele minna ja wõidelda. Ta andis meestele laagris kärke. Olgu nad tema tagasitulekuni rahulikud.

Siis kargas ta sadulasse.

„Tule siia, Dodge!“ hüüdis ta.

Duane läks tema juurde ja pani käe tema sadulanõbbile. Fletcher ratsutas sammugi punisillani, Duane käis tema kõrwal.

„Dodge, mul on Knelliga trah,“ ütles Fletcher. „Ja mulle paistab, nagu oleksin mina Knelli ja Poggio waheliste hõõrumiste põhjusseks. Knell pole minu wastu ial hea olnud. Aga Poggio oli alati õiglane, kui mitte sõbralik. Juhil on suured kawatsused ja teda taltsutawad need tülid. Tema ootab mägestikus ja tahab Knellile wõi Poggyle käskusid anda, aga kumbki neist ei näita ennast. Mina pean ennast sinna waele segama ja see mulle ei meeldi.“

„Mis siis lahti on, Jim?“ küsis Duane.

„Uusun, see on wist pisut sinu pärast, Dodge,“ ütles Fletcher kuival. „Knell pole

sinu sõber — tohijaadik. Tema ei sallinud kedagi, keda ta ei mõinud kommandeerida. Mõni pois on lobisemud, emme kui mina mõne sõna jain ütelda, ja nüüd on põrgu lahti. Kneel ütleb, tema teadwat sinust midagi, mis isegi juhi ja Boggy vihaseks tegewat, kui ta seda neile pajataks. Aga seda ta ei ütle. On päris mõistatus, see Kneel. Mina arwan kõige paremaks, ja kaod mõneks päewaks Bradfordi ja wiibid siis seni siin lähedal, kuni ma tagasi tulen.“

„Mispärast?“

„Seft et sul midagi mõtet pole siin hädasse sattuda. Salk sõidab siit ühel päewal mööda. On mehed sõbralikud, siis panen tule põlema — sealkingul. Ütleme e täna kolme öö järele. Kui sa öösel midagi ei näe, siis katsu, et kaod. Küll ma maatan, mis teha on. Jim Fletcher hoiab oma seltsimeeste poole. Nägemiseni, Dodge!“

Ütles ja ratsutis teele.

Duane jäi kohmetult seisma. See oli hoop! Ta ei teadnud sel hetkel, mis teha. Igatahes ei tahtnud ta Bradfordi minna.

Hõõrumised Cheseldine suurte alljuhtide wahel! Alwalik waen tema enese ja Kneeli wahel: Siin oli elu ja surm kaalul. Sellised asjad endiati rewolwriga.

Aga Duane kogus sellestki õnnetuses julgust. Wõimalik, et Cheseldine suur rõõmsalga laagnemine juba oli alanud. Aga mis mõis Kneel teada? Selles ei wajanud Duane kaua pead murda. Kui Kneel midagi teadis, siis mõis see olla ainult see, et see mõõras Ordis, see Fletcheri uus seltsimees, keegi muu polnud kui Buck Duane.

Kas polnud nüüd aeg oma nime kasutada ja seega ennast aidata? See nimi oli Mac Nelly lootus. Duane nime kuulujutule oli ta ehitanud kogu oma kawatjuse.

Duanel oli hinu Fletcherile järele ratsutada ja tema juurde jääda. Aga see ei oleks olnud ilus mehe wastu, kes tema wastu wiisakas ja hea oli. Sellepärast otsustas Duane asjade arenemist ära oodata. Kui rõõmsalk, arwatamasti mitmest suunast, Ordi tuli, siis tahtis ta walmis olla, et Ord ta isiku kindlaks tegi. See mõis muidugi pahu tagajärgi anda, seft siis mõis Boggin asjade käiku haarata . . .

„Kui tuli Duanele uus mõte:

Miks ei pidanud ta siin ootamise asemel Cheseldinet ta mägestiku peidupaigas wälja otsima?

Waewalt oli Duanele see mõte tulnud, kui ta ka juba oma hobuse järele jooksis.

Ta lahkus Ordist ja ratsutas silmanähtawalt Bradfordi poole. Kui ta aga filmapiirilt wälja jõudis, pööras ta teelt kõrwale ja tegi läbi

wõrastiku mitu miili lõuna poolt Ordi kõwemuse kitsale, rohtunud teele, mis, nagu Fletcher talle ütelnud, Cheseldine laagrisse wiis.

Kabjajäljed sel teel olid wähemalt nädal wanad, arwatamasti weel wanemadki. Rada lookles wõsaga kaetud allmägestiku wahel ja läbi orgude ning kuristikude, mida raamisid mezkuidid, paplid ja tammejänderikud.

Tunni aja pärast jõudis Duane Ordi mäe jalale. Mäele jõudes awanes tal wäljawaade lainekujulisele mustade plekkidega kaetud maale. Muist oli see tühi ja paljas, muist wiljakandja. Pikad, kuivad, heledad jõesängid looklesid sellest läbi ja kadusid kaugele.

Siis jõudis ta lõhestunud kaljude wahele, kus tal raske oli teed leida. Korduwalt kadus see ta käest ja ainult pikkamisi jõudis ta edasi.

Wiimaks jõudis ta kitsale, waheldamisi karedale kaljutipule, kus harwa hobuse kabjajälgi oli näha. Tihti pidi ta sadulast maha tulema ja ees minema ning kord pahemalt, kord paremalt poolt läbi tungima, kuni ta tee jälle kätte leidis.

See oli raske ja pikaldane töö, ja öö üllatas teda mäe poolel kõrgusel. Ta walis omale ühe wäikese kõrwaloru laagrikohaks — see oli rohuga ja weega warustatud — ja jäi sinna puhkama. Öö oli selge ja külm.

Duane tundis enese päewatööst enam rahuldatus olewat kui päewad waren. Tema jälgis selle seikluse juures tugewale sihtimisele kutsu, millest mõistusel wähe osa oli. Kujutlemiswõime tegutses erkfakt. Wanad mälestuspildid kerkisid esile ja taganesid wiimaks — Ray Longstrethi walge, kurwa, ilusa näo ja mustade silmade ees: See pilt seisis ta ees uimuiseni.

Sõnnikul weendus ta, et ta weel wähem jälgi järele oli jätnud, kui teda olid üles juhatanud. Siis juhtis ta hobuse jälle kõrwalorgu, sinna, kus madalate kaljude wahel ainult weel üks kitsas lõhe oli, ja sidus hobuse seedriokste külge. Siis läks ta tagasi ja hakkas rada jala jälgima. Hobusetä sai ta kergemini edasi. Ta ronis läbi sügawate kuristikude, üle mägede ja kaljude, kuristikude äärt mööda, kuni ta raske ronimise järele jõudis punktil, mida ta arwas weelastmeks.

Mida kaugeemale ta looklewal ja waewalt tuntawal teel jõudis, seda enam taganesid lõhestunud kaljumüürid. Tema kohal seifid piinate ja mändade mustad narmad ja nende kohal waatas Ordimäe tipp paljalt, kollaselt, üksikult.

Kord waatas ta läbi laia wärawa alla sügawamale ja selle taga seifis suurelt ja selgelt suur jõgi, mis lõi Big Beng.

Etta sügawamale ronis ta lõhestunud teed mööda alla, kus hobusel ruumi ei olnud, ja oletas, et kusagil peaks mugawam tee seisma, mis

Chefeldine peiduurka juurde wiis. Ta pööras ümber terawa nurga, mis ta waadet takistas, ja jõudis ühe kõrge seinä kandile. Tema all seisis roheline laht, sinises udus seisis mingisugune amfiteater, kahelt poolt piiratud kõrgetest seintest. Üru põhi seisis temast armatavasti tuhat jalga allpool, ja sama selgesti kui kogu metsikut ümbrust nägi ta üht punast kivi- või sawihütti. Walge wesi siras kõrgete kallaste wahel. See oli rahulit ja ilus waade. Duane ei jõudnud hoiduda hambaid kiristamast, mõteldes kaabakatele, kes seal rahus elasid.

Ta ronis peagi poolele kõrgusele alla, peitis enese ühe kalju õõnsusse ja silmitses teerada kui ta orgu. Ta märkis päikese seisu ära selleks, et tal tagajärgeluses võimalik oleks oma laagriplatši üles leida. Sest õhtul ja öösel sinna tagasi tulla katsuda oleks olnud võimatu ja asjatu waew.

Ta pööras oma terawad filmad sügawikku. Maja oli kaunis suur, aga õige toorelt ehitatud. Polnud näha ei aeda ega põldu. Org oli sama metsik kui ta kord loodud. Keegi mees läks oja äärde wett tooma ja pööras hüti juurde tagasi.

Päike wajus kaljuseinte taha. Warjud keefid all orus. Duanel oli soow hüti juurde saada. Milleks oli ta selle raske ronimise ette võtnud? Uga ta hoidis emast weel tagasi ja katsus plaani septseda.

Kuna ta weel järele mõtles, läks ilm hämaraks. Kui ta tahtis oma laagriplatšile tagasi minna, siis pidi ta seda koha tegema. Ometi wiivitas ta.

Äkki märkasid ta uitawad filmad kaht ratsnikku, kes orust üles tulid. Wististi olid nad mõne kaljunurga tagant tulnud, kuhu Duane ei näinud. Nende hobused olid wäsinud ja jõid ojas kawa aega.

Duane lahtus oma warjupaigast ja ronis nii ruttu kui suutis ja võimalikult kätatult järsku rada mööda alla. Warsti jõudis ta oru põhja. See oli peaaegu tasane, siin ja seal kõrge rohuga ja puhmastega kaetud. Wibewik oli siin all juba tihed. Duane märkis tee seisukoha ära ja hiilis siis nagu wari puhmasti puhmasse. Ta nägi heledat walguist, enne kui hütti märkas.

Siis kuulis ta häält, lõbufat wilistamist, lähisewat laulmist, kõögiasjade klirinat. Ta nuusutas ka juba puusuitsu.

Tule ees liikusid tumedad kogud. Nähtawasti oli seal lai wäraw või tuli põles lausa taewa all. Duane nihkus tulest pahemale poole, sealt wõis ta paremini näha. Siis pööras ta ruttu, aga kobinata maja tagaküljele. Seal seisis puud kuni müürini. Kui seal aga mõnda loera ei olnud!

Duane hiilis nagu indiaanlane, jõudis onnide warju, ja teadis, et oli warjatud. Seal hiilis ta maja juurde ja kobas müüri ääri mööda. Ta jõudis wäikese afna juurde, kust walgus wälja paisis. Ta piilus tuppa, nägi tumedat ruumi, põlemat lampi, lauda, toole ja lahtist usti, kust hele walgus sisse paisis. Uga tuld ta näha ei wõinud. Ta kuulis kaugelt häältekominat.

Wiibimata läks ta hüti lõpmi. Durates ümber nurga, nägi ta tuld paljal maal. Etteaatlikult kobas ta tagasi ja peatas jälle afna ees. Jkka weel oli tuba tühi. Ta läks hüti teise otja. Seal seisis pöösad, wana kuu ja puupiiu. See andis head warju. Temal polnud waja roomatagi.

Enne kui Duane müüri ja pöösaste wahelt läbi waatas, tõmbas ta hinge. Siis waatas ta. Ta nägi heledat tuld. Keegi punase näoga mees kummardas tule kohale ja talitas ise lustilikult wilistades poti kohal. Tema pea kohal seisis katus kahel postil. Duane järgmine pill, mis tulest enam nii wäga polnud pimestatud, märkas weel mitut teist meest; katsid olid warjus, kolm tulepaistel. Ja kõigi seljad olid tema poole.

"Tee on filedam, aga mitte nii lähike ja õige kui üle mäe," ütles üks neist parajasti.

"Mis sul siis süüa on, Panhandle?" hüüdis keegi teine. Blossom ja mina tuleme Fara-way Springist. Poggin on seal paari meie mehega laagris."

"Wabanda, Phil. Mina ei näinud sugugi, kui tulite, ja Boldt ei teinud ka häält."

"See kestis kawa kuni tulite, aga nüüd olete siin," ütles file pehme hääl, millel oli metalli kõla.

Longstrethi hääl!

Jah, see oli Longstrethi hääl — Chefeldine hääl!

Need nad olid — Chefeldine, Phil Knell, Blossom Kane, Panhandle Smith, Boldt — kui hästi Duane neid nimesid mäletas! — kõik Chefeldine rööwliisalga juured mehed. Minult üks puudus — kõige suurem neist — Poggin!

Mõnutuune, et ta nad leidnud, halwas hetke aega Duane filmad ja kõrwad. Ta wajus maha, kogus emast, sumbutas hõiske ja kuuras siis pisut kergemast seisupaigast edasi.

Nad ootasid õhtusööki. Ja nende jutt oli harilik jutt, mida harilikult cowboyd ja karjakaswatajad räägiwad.

Duane kuulas fikisõrwul. Ta ootas ärilist kõnet, mis pidi järgneema Seni wahtis ta hundifilmil, kes saaki waritseb.

Nii siis oli Blossom Kane see käskjal, kes Fletcherit nii wäga oli wihastanud. Boldt

oli hiiglane, tõmmu habemid ja waikiv. Panhandle Smith oli punase näoga kofk, lustilik ja jultunud, lühike, taffjalgadega mees. Ta tuletas Duanele meelde mitmeid, keda ta tunnub, eriti Duke Stevensit. Seal istus Knell, pikk, peenike nagu poisike, oma kahwatu, sileda, ilmetu näoga ja külmade hallide silmadega. Ja siis Longstreth! Longstreth-Chefeldine, kes nõjatas müüriil. Tõmmu nägu, must habe, aristokraatlik kehahoid. Kikka Louisiana-istandiku tüüp! Kuues mees istus warjus, nii et Duane teda ei saanud näha, ja kuigi temaga räägiti, iial ei nimetatud tema nime.

Panhandle Smith kandis potid ja pannid hätti ja hüüdis siis lustilikult wälja:

„Kui gentelmanidel on nälg, siis ärgu nad lootku, et ma neid ühe lusikaga toidan.“

Kõik läksid tuppa ja istusid kolistades laua ümber. Nagu näljased ikka, ei rääkinud nad kuigi palju.

Duane ootas weel pisut aega, siis roomas ta hätti tagaseina juurde tagasi. Niipea kui ta pimedusega jälle harjunud, kotas ta pifuti müüri äärt mööda jälle akna juurde ja piilus sisse. Sõjabad wiibisid teises ruumis, polnud nähtawad.

Duane ootas. Hetked wenisid. Ta süda põksus.

Wiimaks tuli Longstreth tuppa, kruuwis laubitule suuremaks, wõttis laualt sigarikasti ja wiis selle wälja.

„Siin, poisid, minge wälja ja suitsetage,“ ütles ta. „Knell, tule nüüd tuppa. Räägime asjast.“

Ta tuli tagasi, pani sigari põlema, istus toolile ja pani jalad rahulikult lauale.

Duane nägi, et tuba oli mugawalt sisse seatud. Nii siis pidi siia ometi hea tee tulema, mõtles ta, sest wõimatu oli, et kõik need asjad siia üle mägestiku olid toodud, kust tema tuli.

Nüüd kuulis ta mehi wäljuwat — hääled kustusid suminaks. Knell tuli tuppa ja istus, aga mitte nii mugawalt kui Longstreth. Ta näis olewat mõttes ja külma nagu alati.

„Nii siis: mis on lahti, Knell? Miks ei tulnud ja warem?“ küsis Longstreth.

„Poggin. Pärigel päriku tal Sattusime kord jälle tülli.“

„Mispärast?“

„Poggin ei oleks tarwitsemud kofhe nii uhkelt minna. Tema koolitab Faraways parajasti üht noort hobust. Teie tunnete ju teda, kui hõbune mängus on. See hoitab teda enam kinni kui mingi muu asi.“

„Milline muu asi? Räägi, et kord juba uue asja juurde jõuaksime.“

„Jah, siis pean eest algama. Ei mäleta enam

kui kaua — nädalaid juba — ratsutab üks wõrras Ordi ja teeb, nagu kuulsuks see temale. Ta paistis mulle kofhe tuttaw olewat, aga ma polnud omas asjas kindel. Me silmitsesime teda ja tema läks ära, aga mina ei teadnud, kuhu teda asetada.“

„Milline ta wälja nägi?“

„Kärmas, tugew mees. Walged juuksed oimudel. Rahulik, süng nägu. Silmad kui noad. Wiis, kuidas ta rewolvrit hoidis ja käis ja seis ja oma paremat kätt õõtsutas, näitas mulle, mis ta oli. Rewolvrimees! Ses suhtes ei saa mind keegi tüsjata. Tal oli tore hobune, suur must.“

„Seda meest olen ka mina kohanud,“ ütles Longstreth.

„Ei!“ hüüdis Knell ausa üllatusjega. Oli ime, et selle mehe suust üllatushüüet kuulda, ilma et ta näoilme oleks muutunud. Siis tuli ta suust lühike, wihane, õõnes naer.

„Nii siis, juht,“ jattas ta, „see suur härra tuleb paar päewa tagasi jälle Ordi ja lööb seal Jim Fletcherile külge. Te teate, kui kerge on Jimi wõita. Ja kui politseinit Ordi tuleb — walejälgil meest otsides, kes rong nr. 6 on kinni pidanud —, siis usub Jim selle mehe rõõwli olewat ja riputab enese tema külge. Sai tema käest mistiski ka raha. Nüüd tean ma aga juhlikult, et sel mehel rongiga nr. 6 wähematti tegemist pole olnud —“

„Kust sa seda tead?“ katkestas Longstreth.

„Sest et ma selle asja ise tegin.“

Longstrethi nägu tamesus.

„Pärigel päriku sinu, Knell! Oled parandamatu. Wähe usaldataw. Weel üks selline temp ja meie oleme üksteisega walmis! Oled sa seda Pogginile jutustanud?“

„Jah. Ja sellepärast me tülis olemegi. Tema määrates. Urwafin, et mu maha kõmmutab.“

„Mispärast asusid sa nii hädaohtliku asja juurde ilma abita ja plaanita?“

„See juhtus nii. Ja oli lihtne. Pealegi ei tasunud ennast. Panin maa ja raudtee määratsema — ei millegi pärast. Ei jaksanud ennast aga hoida. Teie teate, mis laisklemine meie kurgustele tähendab. See elu haudub iseenesest õnnetust. See pole õige ja seep see on! Dien heade wanemate laps ja tean, mis õige on. Me oleme halwad ja ei pääse otja eest. Mina oma poolt sellest ei küsi, kui see ots kord tuleb!“

„Oled täis tarkust!“ ütles Longstreth nõb-kawalt. „Edasi!“

„Lühidalt: Jim ripub selle arwatawa rõõwli küljes, ja neist saawad sõbrad. On alati nina-pidi koos. Wõite kihla wedada, et Jim temale kõik on ära jutustanud, mis teab, ja weel pisut enamgi. Tilk wiina päästab ta keelepaelad. Paar

poisfi ruttamad Ordist Poggini juure ja üks neist ütles, Jünil olla meie salga jaoks uus mees. Poggini on uuele alati wastutulelik. Ütleb, kui ta ei kõlba, lastakse ta lihtsalt maha. Jüni ja Poggini on alati kokku hoidnud. Enne kui mina jaole sain, oli uus mees juba salgas, ilma et Poggini wõi Teie teda oleksite näinudki. Siis istusin maha ja mõtlesin sügawalt järele. Kus pagan olin ma feda meest ometi näinud? Kraamijün kõik omad paberid oma kastist wälja: kirjad, pildid, lõiked ajalehtedest. Ja siis wiimaks leidsin selle. Tundsin ta ära pildi järele, mis ühes juustulehes ilmunud. Si ütelnud feda aga Pogginiile. Tahan temaga nalja teha, kui asi küps on. Siis märatses ta nagu hunt lõksus.

Rnell oli ruttu ja tafa rääkimud. Ta mõigud filmad loitsid nagu tuli jääs. Nüüd sofiistas ta weel:

„Kes, armate Teie, on see Fletcheri sõber?“

„Noh, kes?“ uuris Longstreth.

„Buck Duane!“

Mürtjudez kufkusid Longstrethi saapad laualt. Siis tõmbus ta teha sirgeks.

„See mees Muecefi kaldalt? Rewolwritangelane, kes kaardist kaks kuuli läbi lases? Mees, kes Blandi ja Mloway maha lastis ja —“

„Ja Hardini!“

Rnell jofistatas selle nime juurema tundmu-sega kui feda asjaolud nõudsid.

„Ja Hardini! Parima mehe Rim=Noekst! — Buck Duane!“

Longstreth oli furnufahwatu. Tema wurrud olid nagu must joon lubjatud seinal. Ta silmit-fes oma alamjuhti. Ja nad mõiffid üksteist sõnadeta. Sellest oli küllalt: Buck Duane Big Bendis!

Longstreth tõusis äkki ja kahmas pudeli järele, millest ta jõi ja selle siis Rnellile pakkus.

See liiftas pudeli kõrwale.

„Rnell!“ algas Longstreth pikkamisi suud pühkides. „Ufun, et ful on Buck Duane wastu mingifugune wimm.“

„Dn.“

„Noh — ära ole narr. Ära tee, mis teeks Poggini wõi mõni teine teist. Ära satu Duanele risti ette. Mul on põhjust arvata, et see mees nüüd — ratsapolitfeinik on. Mis ja nüüd ütled?“

„Neetud!“ liiftas Rnell suust.

„Mine Ordi ja anna Fletcherile märku. Tema toob Poggini ja tema mehed kohale ja küll need juba Buck Duanega walmis saamad.“

„See küll. Tahan teha, mis võimalik. Aga kui ma nüüd Buck Duane kätte wahalet jooften?“

„Ära jookse sinna!“

Longstreth wõttis pudelist uue lonksu, istus

siis suitsetama, tõmbas mingifugufe paberi wesi-titaskust, luges selle läbi ja ütles:

„Olen rõõmus, et Duane asi korras on. Nüüd uus asi. Täna on 18. oktoober. Kahe-kümmewiiendal jõuab kullasaadetis Walwerde karjakaswatajate panka. Ordi jõudes annad ja Pogginiile need käsud. Hoia salt rahul. Sina, Poggini, Kane, Fletcher, Panhandle, Smith ja Boldt teawad saladust ja töötawad koos. Muidu ei keegi. Teie lahkute Ordist kahelikümmendal. Kuni Mercereni ratsutate awalikult. Bradfordist Walwerdesse on sada miili — Ordist umbes samapalju. Korraldage sõit nii, et 26. oktoobri hommikul Walwerde lähedale jõuate. Tarwitsete waid traawida. Täpselt kell kaks ratsutate linna ja karjakaswatajate panga juurde. Walwerde on kaunis suur linn. Jial pole seal kallaletungi. Sinu on julge Tehte puhas ja kiire töö. See on kõik. Kas oled üffikasjad meeles pidanud?“

Rnell oli kõik meeles pidanud, ta kuupäewad.

„Oletame, et Pogginiit wõi mind takistataks?“

Longstreth heitis alamjuhile sünge pilgu.

„Jial ei ole teada, mis sünnib,“ ütles Rnell.

„Teen, mis võimalik.“

„Samal hetkel, mil ja Pogginiit näed, teatad talle kõik. Töö rahustab teda. Weel kord: waata, et midagi wahalet ei tule! Emb kumb, kas sina wõi Poggini wiib asja läbi. Aga mina soowin, et oleksite seal mõlemad. Ja kui jõuate mägestikku, kus saate oma jälgi warjata, siis rutake Ordi mäele. Kui kõik jälle rahule on jää-mud, siis kohtan ma teid siin. See on kõik. Rutsu mehed siisse!“

* * *

Nagu wari margles Duane läbi oru tumeda kaljuseina juurde tagasi.

Mis oli nüüd teha?

Kaardid olid tema käes. Weel samal ööl pidi ta üle Ordi mäe tagasi minema.

See näis olewat mõimatu, aga pidi sünda. Juba enne kella kahesjat pidi ta hommi-kul olema Bradfordis, nelikümmend miili eel-mägestikust kaugel. Sealt pidi ta Mac Nellyle telegrafeerima, et see 25. okt. Walwerdes wiibiks.

Siis pidi ta tagasi ruttama Ordi, et Rnellist ette jõuda, enast lasta paljastada ja ta siis tappa. Siis, kui raud weel kuum oli, pidi ta katsuma Pogginiile läheneda, kes ju poolteed oli mõidetud; ta pidi selle mehe mõitma, nagu ta oli mõitnud Fletcheri.

Kui see temal korda ei läinud, siis pidi ta rõõwliisalga üffi Ordi jätna. See sõitis siis Walwerdesse oma ülesannet täide saatma.

Wahaajal pidi ta katsuma Longstrethi wan-gistada. Määratu, uskumatu, meelitaw ja oma

kõikumatuses mõotmatu ettevõtet! Ta tundis enese olemat nagu saatuse. Nagu raudse paratamatuse, mis langes hukkamõistetule.

Kaljuseina ümber oli kõik must. Näha oli ainult puude latvu ja kaljutippe. Aga Duane leidis tee, mis nagu musthall pael mustade ärte vahel peitus.

Beatamatult ronis Duane üles. Tee ei paistnudki talle liig järsk. Ta ronis kaljuseinale, vaatas alla mustale katlale oma taga, kust tuli kumas, ja näitas sinna rusikat.

Siis sammus ta viibimata edasi, kuni kõrgele kaljudele jõudis.

Seal kadus tal teerada käest. Ta pidi seda otsima waewaga ja mälestuse järele. Aga enne kui ta purustatud kaljubasteide ja lõhestunud wallide kaose juurde jõudis, kerkis kuu mägestiku idaservatagant üles. Saladuslik pimedus, mida ta nii väga kartnud, muutus võluraks hõbwalguseks.

Duane kargas nagu kits kaljult kaljule. Isegi tee otsimiseks ei kaotanud ta aega. Ta jõudis weelahkneft üle ja nüüd seisib allaminek tema ees.

Ruttu ja kergesti leidis ta oma hobuse, wistas sadula ja pakid selga, sidus sadulawöö ja hakkas jälle alla ronima.

Aga kõige pahem järgnes weel. Kaljad, kalakud, libedad ja siledad kaljud, kitsad, mustad kuristikud, purustatud kaljude efiatad — kõigest sellest pidi Duane ruttu läbistuma ja selle juures suurt hobust ratsutiteft wadama. Hobune purustas lahtiseid kaljuraase, kihutas neid mäest alla, libises kaljudel, komistas kaljutippudel, aga jälgis Duanet nagu ustaw koer.

Tunnid lendasid nagu filmapildid.

Duane tundis, et ta oli selle suure wõimaluse waldamiseks kohane, mis teda ootas. Temal oli, nagu oleks ta olnud aastate kaupa surmud ja nagu haaraks ta nüüd elu mantli-juulu järele, mille nimi oli: wõit, au, õnn! Ja kõik see aeg sammus ta kõrwal üks waim. Mõte Ray Longstrethile, nagu ta tema maha jätnud, tegi ta pehmeks. Ta nägi neiu magusaid huuli, ta kurbi, õrnu silmi — ja aeg ning kaugus, hädaoht ja waen olid kõik tühiised.

Kuu wajus läände.

Puude ja kaljude warjud pöördusid teisele poole.

Tähed sirasid.

Duane astus kaljude wahelt wälja. Tema jalgade ees seisib kahwatu teerada. Ta kargas sadulasse ja jõudis ruttu eelmägestikust wälja maale, mis Ordi poole kallakas oli.

Fletcheri meeste wäike laager oma kuuridega ja hüttidega seisib wäikest ja mustalt kahwatawa kuu all. Duane ratsutas alumist teed

mööda edasi, pööras maanteele ja kihutas minema. Temal oli weel aega, sellepärast hoidis ta hobust. Tema armestuse järele lahkus Knell kaljupeidust, kui ta jälle Ordi tagasi pööras. Lõuna ja päikese loode wahel pidid nad kokku saama.

Dö kadus. Kuu wajus läänes madalate mägede taha. Tähed sirasid weel pisut aega, siis haihtusid nad.

Gall udu mattis maailma oma hõlma, tihenes ja seisib nagu suits teel. Siis kadus wari warju järele, kuni läbi lähipaistmatu pimeduse hakkas lerge walgus efile torkima.

Duane jõudis weel enne koitu Bradfordi. Raudteest läbi maad eemal kargas ta sadulast, sidus hobuse kinni ja läks raudteejaama. Ta kuulis Morseaparaadi klõbinat ja see erutas teda.

Kui Duane aknale koputas, waatas telegrafist ehmudes üles.

Siis awas ta ruttu ukse.

„Galloo, andke mulle ruttu paberit ja pliiats, ruttu!“ jõstistas Duane.

Wärisemate kätega kuulis telegrafist sõna.

Duane kirjutas teate, mille ta hoollega oli walmis mõtelnud.

„Saatke see. Et kindlam oleks — kahetõde. Ja wäikse sellest kui surm. Tulen tagasi. Nägemiseni!“

Telegrafist waltis tarretult, ei wastanud aga sõnagi.

Duane kadus sama wargelt ja ruttu, kui ta oli tulnud. Ta ratsutas paar miili maanteed mööda tagasi. Siis puhkas ta päewa tulekuni. Jda hakkas punetama. Nüüd wõttis Duane enesele wihasel näol Ordi suuna.

Kui ta Ordi äärel seiswale laiale rohuplatstile pööras, nägi ta kõrtsi ees kogu hobuseid kinniseotult.

Ta teadis, mis see tähendas. Temal oli ikka weel õnne. Kui see weel kestaks! Kõik oleneb sellest, millist mõju ta ülemõimule oskas awaldada. Ta oli kindel oma nimele ja sellele, et ta tulek hirmu sai sünnitama. Ta tundis oma endiseid seltsimehi, nüüd waenlast, ja teadis, mis nendele mõju awaldas. Kõik oleneb õigest rõhust.

Redagi polnud näha.

Tõlmused hobused olid sel hommikul filmataval juba pika tee ära sõitnud.

Sadulast karates kuulis Duane kõrtsist walgust ja wihaseid häält. Ta wõttis kuu ja westi seljast ning sidus need hobuse külge. Tal oli kaks rewolwrit, üks neist seisib tal pahemal puusal ja teine rippus sügawal parema puusa all.

Ta lükkas uffe wiivitamata lahti ja astus kõrtji.

Suur ruum oli mehi täis ja kõigi näod pöörsid tema poole. Duane kiire pilk kohtas Knelli kahwatu nägu, siis nägi ta hiiglast Boldti, sihwatat Blossom Kanet, Panhandle Smithi punetawat nägu, Fletcherit ja teisi, kes temale olid tuttawad.

Wimaks nägi ta Poggini. Duane ei olnud Poggini meel tial näinud, ei olnud teda keegi temale ka kirjeldanud, aga ta tundis ta kohe ära. See oli nägu, millele olid kirjutatud suured ja kirjad teod.

Walitses surmawaihus.

Mehed seifid ridastikku suure laua taga. Laual seifid paberid, hõberahad, pass paberraha ja suur kullatud revolwer.

„Kas härrad mind otsivad?“ küsis Duane ja asetask oma hääle kõik helisewa mõnu, mis tal waruks oli. Ta astus tagasi, nii et ta kõigist waba oli ja kõik mehed tema ees seifid.

Knell seisis wärisedes, aga ta nägu oli nagu mask. Teised waatasid temalt Duanele.

Jim Fletcher sirutas käed wälja.

„Mu Jumal, Dodge! Mis siis sina siia tuiskad?“ hüüdis ta kurtus ja astus pikkamisi ette. See oli mehe tegu, kes on iseenesele truu.

Tema oli Duane eest käemehes heitnud ja tahtis tema poole hoida.

„Tagasi, Fletcher!“ hüüdis Duane sellise häälega, et teise tagasi kohutas.

„Pea, Dodge, ja teised kõik ka,“ ütles Fletcher.

„Laske mind rääkida, seft ma näen, et siin kimbus olen.“

Üldises põnewuses ütles Poggini:

„Tee sedat! Räägi!“

Fletcher pööras Duane poole:

„Mina wotan wastutuse oma peale, seltsimees, et siin waenlasti kohtad, kuna mina sulle mandusin, et saad sõpradega kokku. See on minu wiga. Mina seisau sinu kõrwal, kui sa mind lased seal seista.“

„Ei, Jim!“ wastas Duane.

„Aga miks tuled sa siia siis ilma signaalita?“ lükkas Fletcher oma hädas suust.

„Jim, mina ei topi oma seltsi kellelegi peale. Aga kui mind nii wäga soowitakse —“

Fletcher katkestas ta kõne ülestõstetud käega. Siis pööras ta teatud kareda aumäärilikkusega Poggini poole.

„Poggini, see mees on minu seltsimees. Ta on wihane ja ärritatud. Mina pole temale weel ainuiski paha sõna ütelnud. Ütle sin talle ainult, et Knell teda sama wähe armastab kui mind. Poggini, sinu sõna maskab meie keskel. Rogu eluaeg ei ole meie wahel midagi paha olnud. Siin seisab minu seltsimees. Mina wastutan

tema eest. Kas tahad mind toetada? Kui sa seda ei tee, siis lähed pörgu lahti. Ja parajasti nüüd, mil meil suur asi ees seisab.“

Kuna Fletcher hädas oli oma pikalbase, tõsise kõnega, hoidis Duane oma pilgu Poggini. Midagi lõwitaoliku peitus ses mehes. Ta oli tõnmu ja loitem. Nüüd kui tuli. Toreda kehahitusega mees, kel olid lihased, mis riiete all paisusid, tuikafid ja kerkifid. Tore ja ometi hirmus, leekfilmaline rõõwloomanaugu.

Kui Duane Pogginile wahtis ja instinktiivselt tema üliloomulikkust, hirmsast mõnu aru sai, tundis ta esimest korda elus sügawas südames wärisewat hirmu ühe mehe ees. Temal oli, nagu heliseks temas mõni kell raudsel kõlal ja uimastaks ta südant. Sellele järgnes wana, põlew weretuumus, aga see ei peletanud hirmu eemale. Ta tundis midagi, mis sügawamale ulatas kui ta mõtlemine. Ja ta wihkas Poggini.

See mõtjiks Fletcheri kõne kallal.

„Mul pole midagi selle wastu, Jim,“ ütles ta. „Ka kui Knellil selle wastu raskeid proteste pole, siis peab ta rahule jääma, ja sinu seltsimees tohib kaasa mängida.“

Kõigi filmad waatasid Knellile.

See oli, nagu alati surmukahwatu, aga ta naeris nüüd naeru, milles peitus wiha ja nõrkaw, wõidukindel julgus.

„Poggini, sina oled mängija. Kõige hulleni mängija Big Bendis,“ ütles Knell kaswawa wihaga. „Mina panen kõik oma raha kaalule ühe wileisa peeso wastu, et ma sulle kaardid jagan, millega sul hirm on mängida.“

„Ara räägi nii kõrgilt,“ urises Poggini.

„Kui on midagi, mida sa wihkad, Poggini, siis on see mees, kes see ei ole, kelleks ta enast nimetab. Du see õige?“

Poggini noogutas pikkamisi tõuswas wihas.

„No waata - Jimi uus seltsimees — see Dodge — ei ole see, kes ta näib olewat. Tema on midagi hoopis muud — neetud! Aga mina, mina tean, kes ta on. Ja kui ma tema nime sulle ütlen, Poggini, siis käib sul lihas ja luust külma wärin läbi. Sa külmad ära ja sinu käsi muutub kangeks, kuna ta peaks olema kiire kui wälk ainult sellepärast, et märkad, et sa oled wiis minutit seisnud — wiis minutit elawalt seisnud t e m a ees!“

Kõik olid wait.

Kuulda oli Knelli raske hingitus. Ta sirutas oma kae wabisewas wihas Poggini poole wälja.

Mehed olid kahwatud ja tähelepanelikud. Nad taganesid kahele poole seina äärde ja jätsid juhid Duanele kõrtsi keskele.

(Järgneb.)

Kui armastus ärkab.

Saksa kirjaniku H. Courths-Mahler'i romaan.

3

„Ta peaks tihedamini naerma, see sobib talle hästi, paremini kui arg ilme,“ mõtles ta.

Ja ta katsus mõlemate kõnest osa võtta. Kuid Ria muutus jälle araks.

„Mis on sel väikesel, rumalal neiu minu vastu?“ mõtles ta.

Pärast sööki nõudis Walter tormiliselt jõululaulude laulmist.

„Muidu pole õige jõuludhtu,“ ütles ta.

Ta tundis end sõbra perekonnas kodus ja võis end wabalt awaldada. Tädi Malwine palwel istus Ria klaveri ette ja warsti kõlas ta wärste selge hääl. Pühalikult ja liigutawalt nagu usklikult lapsesüdamest kõlasid wana ilusa laulu sõnad läbi ruumi: „Ma tulen taewast ilwast.“

Teised kuulatasid pühalikult. Teise salmi juures hakkas Walter Meister ühes laulma ja warsti laulsid ka kõik teised.

Kuid siis pidi Ria üldisel soovil weel mõned laulud laulma. Ta tegi seda edemufeta ja ütles omu Rolfile ja tädi Malwinele: „Te peate mulle üttema, kui pean lõpetama.“

Om Rolf naeris. „Hakka emme peale. Ar watawasti wäsid ja warem laulmast kui meie kuulmast.“

Nüüd laulis Ria kõiksugu lihtsaid, ilusaid laule ja ta kuulajad tundsid suurt mõnu.

Kui ta lõpetas, astus Heinz klaveri juure. „Te lauldate imeilusalt, Ria. Ma ei teadnud seda, muidu oleks Teid tihedamini laulda palunud.“

Ria läks tumepunaseks ja waatas aralt klaverile.

„Issand Jumal,“ hüüdis Heinz karmatamata, „waadake mulle ometi lord otja, Rial kas mind nii wähe sallite, et alati mujale waatate, kui Teiega kõnelen?“

Ohumilt waatas Ria talle suurte kartlikkude silmadega näkku. „Ah — kuidas wõite seda uskuda, Heinz,“ kogeles ta.

Heinz naeris. „Noh — nüüd woin wähemalt kindlalt tõendada, et Teil on pruunid silmad, Ria, seda ma seni weel kindlasti ei teadnud. Oo see ime, et oletan, et Te mind ei sallii? Mu sõbra Walteriga olite kohe üks süda ja üks hing, minuga wahetate waewalt sõna. Ja seal juures ei waata te mulle otja. Seda tehakse ainult inimesega, keda ei sallita.“

Ria oli nagu appi paludes ringi waada-

mid, kuid teised olid jälle kõrvaltuppa jõulukuuse alla läinud. Nad olid äksi.

Rogu julgust kofku wõttes, waatas Ria Heinzile meesti otja. „See on mul halb harjumus — ma palun wabandust, Heinz. Teie ei tohi uskuda, et — et ma Teid ei sallii.“

„See küll — kuid kui pean seda uskuma, siis peate end parandama.“

„Tahan seda katsuda muidugi.“

„Teie käsi selle peale!“ ütles Heinz naerdes ja ulatas Riale oma käe.

Ria pani wiivitades oma wäikesse, kitsa käe ta pihku. Heinz tundis, et see tase wärises.

Misugune wäike, rumal tüdruk! Ta kardab mind tõesti. Näib, nagu peaksin kumipüütud liumukest peos,“ mõtles ta.

„Oleme sõbrad, Ria. Me elame ühe katuse all. Wõiksin wiist nõnda enesele omupoja õigusi, kuna mu wanemad Teile on saanud omuks ja tädiks.“

„Seda ja wõid, Heinz,“ ütles sel filmapilgul Rolf Matern, kes oli tuppa tagasi tulnud ja nüüd nende taga seisis „On kõige parem, et üksteist suutate ja omupojaks ja täditütteks peate. See on mõnusam.“

Heinz noogutas. „Minugi pärast — tahad, Ria?“

„Jah, Heinz,“ ütles see tase — ja ta silmad põgenesid jälle Heinzi pilgu eest.

See tahtis ta usaldust wõtta ja pani käe warre ta õlgade ümber.

„Ei — ei!“ hüüdis Ria nagu meelest ära. Heinz wabastas ta weidi pahastelt.

Rolf Matern aga wõttis naerdes Ria käe warre

„Dige, Ria — neiu peab sarnase armu- tõendusena olema kõi.“

Ja ta wiis ta kõrvaltuppa. Heinz järgnes neile teadmisega, et on teinud kõik, mis seisab ta wõimuses, et seda arga lindu usaldawaks teha. Ta ei aimanud, mis Ria hinges oli sündinud. Dhtu kestel nokkis ta teda weel omupojalikult. Ria wastas üsna osawalt, kuid jäi araks. Ja Heinz mõtles eneses:

„Mul pole annet tätarlastega ümber käia.“

Dhtu mõddus nii rahulikult ja ilusalt nagu oli alanud. Heinz tahtis weel jalutuskaiku teha ja saatis sõbra koju. Ria aga seisib pimeduses oma toa akna juures ja ootas, kuni ta tagasi tuli.

Kui ta nägi Heinzi kõrget kaju läbi aia

maja poole astuvad, surus ta käed südamele ja märises.

Ruttu wõttis ta riided seljast ja läks woodi. Ja ohkena tõusis ta rinnast:

„Dase tal olla õnnelik, armas Jumal.“

* * *

Sellest päewast saadik katkus Heinz kinni hoida onupojalikust toonist Ria wastu. Ta pidas end umbes hea omna ülewal. Ta tõi Riiale kompwekke, nokkis teda halwa harjumusega, et see talle näkku ei waadand, ja küsis, kas ta weel nukkudega mängib.

Ria punastas, kui Heinz temaga tegemist tegi, ja oli alati häbelik. Ta tundis Heinzi üleolewust ja teadis, et ta polnud talle muud kui abituu laps, keda ta kaastundlikult aidata tahtis häbelikkusest wabaks saada.

Üldiselt oli aga nende wahetord usaldawamaks saanud ja asi arenes iga päewaga.

Õhtul pidi Ria tihti Heinzi soowil mõne laulu laulma, kui polnud külalisi. Heinz kuulas teda heameelega, kuigi Ria ettekanne oli lihtne. Wõi just sellepärast.

Rolf Matern jagas poja maitset ja proua Malwine leidis, et need mugawalt waiksed perekondlikud õhtud olid meelitatavad ja ilusad. Ka Walter Meister wõttis neist tihti osa. Teda peeti poolenisti perekonna liikmeks.

Ühel päewal ütles ta Heinzile: „Kas tead, sestsaadik kui wäike Ria teie majas elab, tundub mulle elu villa Maternis weel mõnusam kui enne.“

Heinz ei waielnud wastu, kuigi alles lühikesel aja eest Ria siinolekut oli pidanud väga tülitaks.

Jaamatis peeti Maternite majas suuremaid pidustusi. Heinzi auks anti isegi pall.

See tõendas küll, et tantsumisest palju ei hooli, kuid ta ema ütles naeratades: „Kui sind ei summita pidudest osa wõtma, siis unustad ja töö-tuhinas, et oled weel noor, mu armas Heinz. Wana mehena pole sul waja enam tantstida. Kuid nüüd on sul weel kohustusi noorte daamide wastu, kes muidu oma õigustest ilma jääwad.“

Ja kui jutt selle poole kalbus, et Ria leina tõttu weel pallist osa ei wõi wõtta, ütles ta nokkiwalt noorele neule: „Kahju, Ria — me oleksime muidu palliüheskoos arwanud. Kas sul pole raske oma toas istuda, kui all tantstatakse?“

„Ma ei tea seda, Heinz,“ oli Ria wastanud.

Kui aga palliõhtul lõbus kära üles ta tupp tungis ja sellega koos meelitatavad walfwiisid, ei kannatanud Ria seda enam wälja. Ta tahtis aiwast pillu pidusaali heita — ja Heinzi näha, kes frakis nii ilus ja elegantne oli

olnud. Ruttu libises ta trepist alla ja peitis enese kasmude taha. Siit wõis ta aja jaalist läbi awatud kahepoolse ukse näha.

Ja nagu pildi raamis nägi ta Heinz Materni selges walgustuses imeilusa, noore daami ees seiswat, kes istus toredas, särawas tuale-tis graatsiliselt toolil ja talle wõrgutawalt otja waatas. Ta nägi ka, kuidas Heinz rüütellikult maha kummardas ja ta kätt suudles.

Ta jüda seisatas arusaamatus hirmus. Nagu nõutult waatas ta sinna ja katkus ilusat naisena nagu kinni pidada. Ta nägi särawaid, wõrgutawaid filmi, punast, ilusafujulist suud toredate hammastega ja imeilusaid juukseid, mis läikisid julatud kullana ja kunstlikus soengus olid. Neis särasid kiwid ja ümber ilusa kaela oli säraw pärlinõõr.

Kui ilus oli ta — kui imeilus! Nüüd ajas Heinz enese püsti ja pööras ringi. —

Nagu tagaetud ehitas Ria trepist üles.

Põhjuwa südamega lauges Ria omas toas toolile. Ta surus käed filmade ette, nagu wõiks ta niiviisi pildi eemale tõrjuda, mis seisis ta ees: Heinz Matern, rüütellik ja elegantne, kummardab üle ilusa naisekäe. Kes wõis ta olla? Ria ei tunnud teda, polnud teda iialgi tädi Malwine salongis näinud.

See naine, kes Ria jüdame nii rahutuks oli teinud, oli Sibylle Jansen ja ta oli wanadlase, kuid väga rikka pangaoomaniku Janseni abikaasa. Alles hiljuti oli abielupaar Riwierareisilt tagasi tulnud ja teel juhuslikult Heinz Materni ja Walter Meisteriga kokku saanud. Ja naine oli juba warem ilmutanud suurt eelistust Heinz Materni suhtes ja oli katsumud teda oma wõrku püüda.

Heinz imetles ta ilu ja weskles temaga heal meelel, sest ta oli waimukas ja naljakas. Kuid see polnud talle muud, kui süütu flirt. Silmapilgul, mil Ria teda oli näinud koos Sibylle Janseniga, oli ta wiimast parajasti teretanud ja siis kohe edasi läinud, sest ta kohustused majapojana nõudsid teda mujal.

Heinz Matern oli noorte neidude keskpunktiks. Kuid see ei awaldanud ta peale mõju. Hoolitsus ta isiku eest oli talle koguni wastumeelne. Ka täna piirasid teda warsti noored daamid ja ta oli summitud neile wiisakusi ütlemata. Kuid ta filmad otsisid nagu tagaetud metsloomal põgenemisteed.

Mitte kangel sellest rühmast seisus väga ilus, noor daam lihtsas, walges kleidikeses. See oli Lotte Werner, pensioneeritud major Werneri tütar. Ta filmis särasid pilge ja pühameel. Nad piirawad Heinz Materni nagu kärbsed suhkruütki. Kas nad eneste pärast häbi ei tunne? mõttes ta.

Ka Sibylle Jansen waatas seda pealetikkuwust ja kui Heinz oli saanud päris närwiliseks kest lobijewat daamide salka, tõusis ta ja tuli aeglaselt lähemale

Naeratades pani ta oma lehwiku ta käewarrelle ja waatas müstades ripsmetest piiratud rohkefashallide nätililmadega talle otja.

„Te tahtsite mulle üleswõtteid näidata, mis töite enesega reisilt, härra Matern,“ ütles ta lohakalt, noori daame pillawalt uurides.

Heinz hingas kergendatult ja ulatas talle kummardusega käewarre. „Olen heameelega Teie teenistuseks walmis, armuline proua.“

Kui nad eemal olid, ütles Sibylle waike, kolawa naeruga: „Kui ma Teid poleks wägimawdselt Teie küsajate käest wabastanud, oleks kindlasti õnnetus juhtunud. Te nägite wälja, nagu tahaksite eksplodeerida.“

Heinz ohkas kroonilise liialdusega.

„Tänan Teid tuhat korda, et minu peale halastasite, armuline proua. Võhkenud ma poleks — selleks olen liig hästi kaswatatud — kuid kui tahate minuga rahulikult juttu westa, siis kroonite seega oma headust ja armastuswäärilikkust.“

„Kas pean kõhe tund aega juttu ajama?“ küsis Sibylle nohkimalt.

„Olen ka poole tunniga rahul.“

„Lepime sellest poolega. Rauemini ei julge ma Teid teistest lahutada. Palun, wiige mind rahulikku kōrwaltuppa, kus wõime segamatult weidi kaasainimeste üle nalja heita. Te wõite olla armastuswääriliselt tige.“

Heinz oli imestanud. „Tige — mina? See on laimudus, armuline proua.“

„Ütleme siis sarkastilise, see on ehk parem.“

Sibylle tundis wäga hästi, et Heinz Matern talt ikka ära libises. Mustajaid wõis tal palju olla, kuid ainult Heinz Matern meeldis talle.

Kui ta tema kōrwal läbi saali sammus, järgnesid neile paljud pilgud, milles polnud heatahtlik ilme.

Sibylle wastu tunti pahameelt, et ta selle ihalduswäärse noore mehe enese jaoks mõndis. Mõned pallil wiibivad daamid olid wäga ilusad. Kui nad nüüd halwatujuuliselt kest saali seisid, astus nende juure Albert Jansen, Sibylle abikaasa. Ta himuras filmad tundsid rõõmu õitswast nooruselt. Ta ütles neile naljasõnu.

Siis wõttis üks neist südame riindu ja tegi teda selle peale tähelepanelikult, et ta abikaasa noore härra Materniga kōrwaltoas päewapilte tahab waadata.

Jansen naeris pillawalt. „Noh, kui juba tal peab olema lõbus — ma lõbustan end ju ka,“ ütles ta

Ka Walter Meister nägi Heinzi proua Janseniga kōrwaltuppa kaduwat.

„Proua Weenus ja Zannhäuser — usun, et ilusad proua Sibylle pole õnne, Heinz on ligipääsematu,“ mõtles ta.

Kui teda parajasti sama saatus ähwardama hakkas nagu enne Heinz ja noored daamid tema poole pöörasid, astus ta ruttu, nagu põgeneses, preili Lotte Berneri juure, kes ikka weel üksi seisid ja talle sugugi armastuswäärjelt wastu ei waadanud.

Lõbuga waatles ta ilusad blond loffidega, toreda näonahaga, terwete, walgete hammastega ja tarkade, särawate silmilmadega neiu. Ta oli teda juba warem seltskonnas kohanud ja neiu oli talle alati meeldinud, kuigi näitas end wähe armastuswäärjelt tema wastu.

„Te seisate kest tungi nii üksi nagu üksikul saarel, armuline preili. Tõhin Teile weidi seltsiks olla?“ küsis ta naeratades.

Neiu waatas talle tarkade filmadega pillawalt otja.

„Pole tarwilik, et minu pärast waewa näete, härra Meister. Urmastan üksildust ja ma ei tunne igawust oma seltskonnas.“

Walter Meister waatas talle lõbusalt otja. Neiu oli talle tihti samal wiisil wastanud.

„Mispärast olete mu wastu nii halb?“ küsis ta ladusalt.

„Et olete nii ennast täis, et armate, et iga noor daam peab olema sügawasti õnnestatud, kui temaga mõned sõnad räägite.“

Walter Meister kummardas kroonilise ehmatusega. „Manda end, hing, tuleb wihmawaling! Lõepoolest, armuline preili, see oli külm duhh. Millega olen seda teeninud? Kas tunnete mind nii hästi, et minust wõite kindlate joontega iseloomustuse teha?“

Neiu kehitas õlgu. „Ah — noored härrad on kõik kannis ühesugused,“ tõendas ta, „ei tasu waewa wahet teha. Nad kõik on upsakad ja ennast täis ja et Teie olete, nagu tean, wäga ritas, on Teil need wead suurendatud määral.“

„Mispärast on see nii loomulik?“ küsis Walter ilma lõbusat rahu kaotamata.

„Sest et rikkad mehed noortest daamidest weel rohkem hellitatud saawad kui wäesed. Ja siis mõtlewad nad, et nad on weel ihalduswäärsemad.“

„On tõesti sõbralik Teist, et katsete minu wäärtusetust minu enesele selgeks teha.“

„Sgatahes näitan Teile, et on weel naisi, kes tunnewad oma wäärtust.“

Walter Meister waatas teda tükk aega waitides, nii et neiu wihapuna näkku tõusis ja ta pea wõitluswalmis kukla heitis. Siis ütles

Walter Meister tõsisemalt kui enne: „Te olete tore selles sõjakas olekus, armuline preili.“

„Hoidke komplimentiga koftu, nad pole minu juures kohased.“

„Kas tohin küsida, kui wana Teie, armuline preili, olete? Teie suure nooruse juures võib seda teha, ilma et ebaviisakas olla.“

„Olen kahtlemata aastat wana, ei mõista aga, milleks Teil seda waja on teada.“

„Oh — tahtsin ainult kuulda, et Te kohutimiks veel liig noor olete.“

Neiu waatas talle filmapilguks uuriwalt otja.

„Ma ei mõista kohut — waid kaitfen oma nahka,“ ütles ta ruttu.

„Nii siis pole Teie häwitaw otjus veel mitte lõpulist.“

„Siiski, mehed pole kõik koftu wäärt, et naine nende pärast waewa näeb.“

Walter Meister ohtas sügawalt.

„Ah — on tõesti kahju, et Teie waeste meeste wastu nii waenulik olete. Mjan Teiega heameelega juttu. Ja müüd walate just minu peale kogu oma wiha wälja. Misparast? Ma pole Teile ju ialgi midagi teinud.“

„Ma ei tee wahet ja olen kõikide meeste wastu võimalikult halb.“

Walter Meister hannustas huuli, et mitte wäljalt naerda. Kuid neiu oli selle juures nii ilus ja meeldiw ja pealegi mõis ta aus wiha nii mõnegi upsaka inimese suhtes õigustatud olla.

„See on siiski lohutus, armuline preili. Ma arwasin, et ainult minu käsi nii halvasti käib. Kuid — kuhu peab see wiima, kui nii edasi meesteilma üle mõtlete? Siis ei julge ju ükski mees Teie ilusat kätt paluda.“

Neiu wiskas pea tagasi.

„Seda ma ei soowitagi — ma jään neiuks,“ ütles ta rõhuga.

Wäike, ilus Lotte Werner oli Walter Meistrile alati wäga hästi meeldinud. Kuid alles sel filmapilgul tõusis tas esimest korda mõte, et sellest neiuist jaoks ilus, wäike proua, kui teda ta mehewihast parandada mõis. Walter Meister kujutles, et oleks meelitaw seda metslindu kinni püüda, seda uhket suud suidelda ja ta filmis teist tuld kui sõjakuse tuld näha.

Ta ajas enese äkki otjastawalt püsti ja ta filmad wälkufid. „On see tõesti tõsi, armuline preili — Te tahate neiuks jääda?“

See waatas talle rahulikult, tõsise ilmega otja.

„Jah — täielik tõsi.“

„Kui kahju,“ ütles Walter Meister tasa ja soojema kõlaga.

„Ma ei tea, miks seda kahjatsete,“ wastas neiu pilkawalt.

„Oh — wäga palju. Olen üksiolemisest

tüdinunud ja tahaksin noort naist oma üksikuse kodu tuua. Teie oleksite naine nagu seda soowin. Ja ma tahaksin heameelega Teiega õnne katfuda. Kas ei tahaks Te mu naine olla?“

Neiu jahmatas filmapilguks ja kahwatas kergelt. Ilma seda enesele tunnistamata meeldis talle Walter Meister wäga hästi ja teda wihas-
tas ainult selle pilkawalt üleolew olek, kui ta temaga kõneles. Et noore mehe sõnad olid tõsiselt mõeldud, selles kahtles ta. Wuidugi arwas ta, et neiu selle tõttu oma olekut tema wastu muudab. See oli siis ainult uus pilge.

„Sarnaste asjadega ei naljatata,“ ütles ta wihaselt.

„Ma arwan seda tõsiselt,“ wastas Walter Meister ja waatas neiuile ootusrikkalt otja. „Kas ei tohi ma Teid pöörda? Me mehed pole nii halvad kui arwate.“

Müüd sirutas Lotte Werner oma kammist kaju ja waatas talle ülewalt otja. „See pöörmine ei õnnestuks. Mul on uskumatuid tõendusid meeste enesearwamisest. Teie olek on uus tõendus. Te arwate, et Teil on waja ainult sõna öelda, et mind teisele arwamisemale wiia. Kuid Te eksite, mr. härra — mul on põhimõtted — ja ma wihtan mehi — kõiki.“

Sellega pööras ta kirelt ümber ja jättis Walter Meistri seisma. Ta tahtis tunda suurt rahuldust, kuid — midagi ta südames hakkas kippitama. Siis wihasas ta enese üle ja istus wihases ärewuses ematooli taha, kes kõneles teiste wanemate daamidega.

„Noh, Lotte — kas sa ei tantsi?“ küsis see, waadates talle õrnalt näkku. Emafilmade sooja pilgu all sulas kõik pahameel. Ta waatas pehmelts ja armastusrikkalt kisasse, nurelikku näkku ja silitas ema kätt.

„Tahan ainult weidi sinu juures istuda, ematene,“ ütles ta nii tasa ja õrnalt nagu sellest jonnakast häälest keegi arwata poleks mõinud. —

Walter Meister oli noorele daamile täitsa rahulikult järele waadanud. „Müüd just, ja wäike põitpea — müüd just,“ ütles ta poolwaljult.

Näilikult üksluiselt weskles ta müüd teiste noorte daamidega. Seal juures waatas ta wahetpidamata salaja Lotte poole. Tihti piutusid nende pilgud koftu — kuid ruttu pööras neiu pea mujale. Siis naeratas Walter Meister rahulbatult. „Dota ainult, ja metskottas, ja jaad veel tallfaks.“

Wahepeal istus Heinz kõrwaltoas proua Sibylle Janseni wastu, kaitsetu selle wõrgutamate filmade ja meelitawa naeratusle tule ees. Sibylle Jansen tahtis teda kütkestada. Kuigi Heinz Matern temast ainult kaks aastat wanem

oli, meeldis talle selle noore mehe rahulik, tagasihoidlik olek. Uguses oli ta temaga ainult mängida tahtnud nagu teistegi meestega. Müüd oli ta aga mängides ise tuld võtnud ja mäng oli muutunud tõsiseks.

Abikaasa kõrval, kellele ta ainult raha pärast oli läinud, elas ta rahuldamatut elu ja rahuldus tundeid kõigsugu sirdiga. Esmest korda tundis ta müüd sügavamalt ja eneses nimetas ta Heinz Materni oma elu „suureks kireks.“

„Misparast pole Te mind veel külastanud, härra Matern?“ küsis ta äkki tagasihoidud ärevusega.

Heinz Matern istus filmapilgu nagu halvatud. Peaaegu füüsiliselt tundis ta naise oleku kirge ja nagu uim tõusis talle pähe.

„Ma pole üldse veel külastäike teinud, armuline proua. Mul puudub aeg. Mu isa tahab mõned kuud waba olla ja ma pean end kiirelt jisse töötama.“

Sibylle punane, paisuw juu tuffsus rahutult.

„Kas minu jaoks ainult tundigi pole? Te teate ometi, et ootan Teid igapäew kell viis.“

Heinz hingas sügawalt. „Mul pole minutitki aega.“

„Siis olete täiel aurul kutsutöös ametis?“

Heinz kogus end, ta ei tahtnud selle naise nõidumise ohwer olla, mis näis äkki hädaohtlik.

„Jah — ja mulle see meeldib. Rõõmustasin selle töö peale.“

„Teist ei saa ometi sarnane kirglik kohustetäitja nagu on Teie isa?“

„Siiski. Ta on kõiges mu eeskuj, kellele katsum järele jõuda.“

„Siis saab Teid wist seltskonnas sama harwa näha nagu Teie isagi?“

„Ta ei ela sugugi üksikult.“

„Rohkem kui wajak. Teda näha wäga harwa. Ja kui talle järele teete — siis näen Teid wist sama harwa.“

„On see siis halb?“ katsum Heinz naljatada.

Sibylle filmad hõõgusid talle vastu. „Wäga halb — minule.“ —

Meis sõnades oli tõsine tunne.

Ta suudles Sibylle fätt.

„Mu kallid, armuline proua!“

See silitas, kirest wallatud, üle ta juuste. Tahtmatult pörkas Heinz tagasi ja waatas saali poole. See wastutulelik õrnus oli talle wastumeelne.

Sibylle hammustas huuli, toetus toolisjale ja liigutas närwiliselt lehwikut. Talle selgus, et oli talitanud ebatargalt, et oli tundele waba woli andnud, ja ta katsum wiga parandada.

„Teie ei teagi, mis see tähendab mulle teie suguse mehga jutu ajada. Kuid — ärge minust enam rääkige. Tahtsin Teilt küsida, kas on

tõsi, mis jutustatakse — et Teie wanemad enestele noore kaitsealuse majja on võtnud?“

Heinz rõõmustas, et sume meeleolu mööduis. „See on tõsi, armuline proua.“

„Ja kus hoiate teda? Wõi on ta seltskonnas ja ma pole teda näinud?“

„Ei, ta on omas toas. Et ta surmud ema pärast leinab, ei lähe ta sel talwel veel seltskonda.“

„On ta weel wäga noor?“

„Kahetsateistkümmend aastat.“

„Kus?“

Heinz naeratas. „Ei, sugugi mitte.“

„Mulle öeldi aga, et ta on omapärane.“

Müüd naeris Heinz. „Ma pole seda märganud. Tean ainult, et ta on alandlik.“

Sibylle näis rahuldatud.

„Näib, et rõõmustate selle kasu üle.“

Heinz silus juukseid. „Awalikult öelda — algul oli ta mulle tülikas, müüd olen temaga harjunud. Kuid mulle näib, et wäike Mia Teid huwitab.“

Sibylle Janseni nägu kaotas pingutatud ilme. Ta oli Mia Rottmannis wõistlejat kartnud. Müüd oli ta rahuldatud. Heinzi ükskõiksus oli eht, seda mõistis ta.

„Te wõtte arvata, et sarnajest kõneainest loobuda ei tahtnud. Kas on Teie wanemate hooolekume Teie sugulane?“

„Ei, ta on mu isa noorepõlwe sõbra tütar.“

„Du tal warandust?“

„Oh ei — wastuolfa.“

„Nii siis heategemus! See on ilus Teie wanemate poolt, kuid mulle näib see weidi julge — kuna majas on täiskaswanud poeg.“

Heinz kehitas naeratades õlgu.

„Palun Teid, armuline proua — wäike Mia ei wõi mulle iialgi hädaohtlik olla.“

„Kuid Teie eht wäikele Miale, armas sõber,“ ütles Sibylle, teda meesti näkifilmadega kütkestades. „Ma ei wõi kujutleda, et on olemas noor naine — kellele Teie poleks hädaohtlik.“

Heinzi otsaesine läks punaseks. See ilus naine tõmbas teda ligi ja tõukas teda eemale. Ta olek ei parandanud ta arwamist naiste kohta. Ja ometi oskas see naine ta meeli kütkestada, kuigi ta süda ta vastu külmaks jäi.

Misjuguuse wastuse ta andma pidi, seda ta weel ei teadnud. Kui müüd Walter Meister tuppast astus, hingas ta tahtmatult wabamalt.

See märkas kohe, et tuli parajal ajal, ja palus sellepärast armastuswäärjelt istuda tohtida.

„Tahaksin ka weidi Teie waimukat juttu kuulata, armuline proua,“ ütles ta Sibylle fätt suudeldes. (Järgneb.)

Punane surm.

Brasiilia kirjanik **H. V. Patera.**

Jaoskonnakommissar Donald Reynolds waatas täiel aurul wälja merele tormawale mootorpaadile seni järele, kuni kiiresti laskuw troopikaöö selle enesesse neelas. Tema hinges helisesid hõiskawad hääled. Nüüd oli õnn tulnud ka temale, koduta seiklejale. Ja kuna ta läbi palmimetsa pikkamisi oma bungalow poole sammus, elas ta waimus weel kord kogu loo läbi.

Juba neli aastat oli ta siin Sumatra saare kõrwalises nurgas elanud, oli metsikute atjee-suguharudega wõidelnud ja isegi kollase palawiku läbi teinud. Kuiwetuks oli ta keha jäänud ja karedad jooned olid ta suunurkade ümber tekkinud. Neli aastat igasugusest kultuurist eemal! Kinnipigistatud hammastega oli ta oma tööd teinud ja tihti elu ning terwise kaalule pannud. Esimesel puhkeajal Singapore'is oli ta Hollandi kaupmehe Vanherdeni heledajuukselise tütreaga tutwunud. See noor neiu oli temale paistnud nagu terwitus kaugelt, peaaegu juba ununenud kodumaalt. Ja warsti oli ta kaupmehe suures majas saanud heameelega nähtud külaliseks. Ka noor neiu polnud tema wastu jäänud ükskõikseks. Seikluste hõng, mis Donaldi ümbritses, oli noore neiu südame wallutanud, oli ju Ilse Vanherden oma isa kõrwal esimest korda isa suuri asundusi külastamas. Ja neli nädalat hiljem oli Donald laialalalise kaupmehe ees seisnud ja temalt Ilse kätt palunud. Põruwa naeruga oli kaupmees temale käed õlale pannud:

„Nägin seda kõik tulewat ja mu tütar pihtis mulle kõik! Pärisin Teie üle ka teateid ja walitsuse liikmed kiitsid Teid. Ütlen Teile teretulemast!“

Palaw õnnetunne woolas Reynoldist läbi. Kõwasti pigistas ta kaupmehe kätt.

Ainult ühe tingimuse oli kaupmees esitanud: Donald lahkugu teenistusest ja asugu kodumaale elama.

„Minu kaubamaja wajab noori jõude, ja peale selle tunnen ma troopikamaid; need on Euroopast tulnud inimestele kihwtiks; ma ei taha, et minu tütar

palawikku sureb wõi muidu närtsib nagu Briti residentide tütreid ja prouad!“

Rõõmuga oli Donald selle pakkumise wastu wõtnud. Temagi igatses tagasi kodumale, kust ta kümne aasta eest lahkunud, kui ta sõja tagajärjel kõik oma waranduse oli kaotanud.

Nüüd täna oli teda ta pruut isa seltsis külastanud. Juba mitu päewa oli wäikest bungalowd puhastatud ja ehitatud. Uhke rõõmuga oli ta äiale ja pruudile näidanud oma riisipõlde ja banaanikaswatusi, kookosistandusi ja suhkrupilliroowälju. Wisa tööga oli ta selle kõik saawutanud. Pisut härdaks läks ta süda mõteldes, et sellest kõigest peab lahkuma, aga siis kerkis ta silmade ette jälle ta pruudi sale keha, ja kõik ununes!

Jõudes jälle koju, imestas Donald, et tema toas weel lamp põles. Ust awades tuli talle wastu sale Suraida. Külaliste majas wiibimisel polnud ta malailannale mõtelnud. Juba kaks aastat oli temale see Sumatra pruun tütar olnud seltsiliseks ja perenaiseks; karistusekspeditsioonil mässumeelsete dajakide wastu oli ta selle neiu leidnud ühest mahajäetud külast, sest mingisugune jalawigastus polnud tal põgeneda lubanud. Kaastundlikult wõttis ta lapse kaasa ja tõi oma kodu. Haaw oli küll warsti terveks saanud, aga Suraida jäi. Tema wäledad sõrmed tegid elumaja lahkemaks ja puhtamaks kui see Hiina poisi ajal olnud. Nagu ustaw koer hoidis malailanna oma isandat. Tema keha oli sirgunud sihwakaks, ja ühel õhtul, mil palawus suur ja weri eriti kuum, oli Suraida saanud Donaldi armukeseks. Kes teab, kas ta kõik need pikad aastad üksikus kohas oleks wälja kannatanud, kui malailanna ei oleks tema juures olnud. Ka pärast esimese joowastuse möödumist oli Suraida armsus teda jõudnud siduda. Kuni — noh, kuni ta Ilse Vanherdeniga tuttawaks sai. Mis pidi nüüd Suraidast saama?

Kerges tusatujus silmitses Donald

neiu saledat keha, mis nagu sülelemist ootas.

„Mis sa tahad, Suraida? Jäta mu rahule, olen väsinud!“

Suraida lähenes temale veel enam:

„Muidu polnud sahih iial nii külma waese Suraida vastu. Suraida on enast kõrge härra jaoks ehtinud.“

Donald wiskas käega.

„Jäta mu täna rahule.“

Neiu mustad silmad löid lõkkele.

„Oo, tean juba, miks! Suraida wihkab walget neiut, kes sahihi südame waeselt Suraidalt ära warastanud.“

Neiu pilgus säras wiha. Donald heitus seda nähes.

„Suraida, taltsuta oma keelt, sa räägid minu pruudist!“

Rajas kõle walukisa.

„See pole tõsi! Suraida on sinu naine!“

Donald raputas pead.

„Ometil Miss Vanherden on minu pruut!“

Ta süda muutus pehmemaks; ilusad tunnid, mis see looduselaps temale kinkinud, tulid talle meelde.

„Ja jah, Suraida, tuleb lahkuda; juba õige pea lahkun ma siit ja lähen kodumaale tagasi.“

Ta tahtis neiu pead silitada, aga see kargas tagasi.

„Sina lahkud Suraidast. Iial ei tule sa enam tagasi. Seda on teinud walge memsahib! Ma nean seda walget madu!“

Ja enne kui Donald veel jõudis wastata, oli neiu toast wälja jooksnud.

Pahaselt jäi Donald üksi. Sellist tunnetewalangut polnud ta oodanud. Noh, küllap Suraida juba rahunes. Hea kingitus ja asi tahe!

Hommikul leidis ta oma kirjutuslaualt Ilse pildi: pussist purustatuna. Donald wihastas. Kohale kutsutud malailanna ei salanudki.

„Suraida tasub walgele memsahibile kättele!“

Nüüd oli Donald teda piitsaga äwardanud. Suure waewaga oli ta pildi jälle kokku kleepinud, kuid järgmisel hommikul oli see puruks rebitud. Nüüd sai Donald wihaseks ja laskis Suraidale 25 witsahoopi anda. Tummalt wöttis tüdruk karistuse vastu. Ainult metsik wiha wälkus ta silmis.

Kui Donald pärast lõunat ülewaa-

tusekäigult tagasi tuli, kohtas ta Suraidat maja ukse ees. Tüdruk oli kõik kingitud ehted oma ümbert ära wõtnud ja kandis lihtsat sinist puuwillast rätikut, mille ta omale selle maa waeste elanikkude wiisi järele oli keha ümber sidunud.

„Kuhu?“ küsis Donald waljult. „Miks oled sa kleidi seljast wõtnud?“

Trotslikult wastas Suraida:

„Suraida lahkub, sa peksid teda. Suraida ei soowi sinult enam midagi.“

Nüüd waldas Donaldi wiha.

„Mine põrgusse!“ ütles ta ja ähwardas piitsaga.

Tüdruk aga kadus kärmesti sasafrasi pöösaste taha.

Kümme päewa hiljem lahkus Donald oma istandusest, et Singapores oma pulmi pidada ja siis Euroopasse sõita. Malailanna oli ta juba ammu unustanud. Ilse oli ju ta juures, mis oji tal siis veel tegemist teiste naistega.

Kaupmehe majas oli kaks päewa enne laulatust suur pidu lahkuwa jaoskonnakommissari auks. Oli juba hiline öö, kui Donald oma hotelli tagasi jõudis. Juba hakkas ta ennast riidest lahti wõtma, kui uksele koputati. Hotelli teenija teatas, et teda tungiwalt mister Vanherdeni juurde kutsutawat.

Paha aimates ruttas Donald aiamajja. Seal walitses suur möll. Kõik teenijad olid nagu arust ära. Donald ruttas läbi korridori Ilse tuppa.

Läwel tuli talle Vanherden vastu. Kaupmehe nägu oli wana ja hall. Waikides osutas ta tuppa.

Heitunud seisatas Donald. Madala diiwani ees lamas elutult ta pruut. Lauakesel seisis purpurpunane orhidee, suur ja wõrratu ilus. Neiu walgel kaelal olid punased käepigistamise jäljed. Lühidalt kirjeldas majahärra hirmsat lugu. Tema tütar leidnud koju tulles selle haruldase taimet, mis miss Vanherdenile saadetud. Vanherden oli oma tuppa läinud, kui kõle karjatus ta tagasi kutsunud. Ta leidnud tütre minestanult põrandalt, mõrtsukalise lille harud kaela ümber. Neid harusid oli wõimatu kaela ümbert lahti saada. Nad tulid noaga tükk tükkilt lahti lõigata. Kuni sellega hakkama saadi, oli neiu juba surnud. Arst tunnistas, et ta kägistatud. Lille silmitsedes oli Ilse lillele wististi liig lähedale läinud. Kas oli lille lõhn ta

uimastanud? Orhidee harud olid tema ümbert kinni kahmanud ja ta kägistanud; weel praegugi seisib heitumus neiu näol. Teenijad ütlesid järelepärimise peale, keegi wiletsas riides pärismaalane annud selle lille pärast lõunat miss Vanherdeni jaoks ära. Nemad mõtelnud, et see on mõne sõbranna pulmakink, ja wiinud lille missi tuppa.

Nagu soomused pudenesid nüüd Donaldi silmade eest. Kas ei olnud Suraida temale tihti jutustanud oma koduküla „purpurpunasest surmast“

tollest imelikust orhideest, mis oma ohwrid ära kägistab? Tema oli seda juttu alati arwanud ürgelanikkude ebausklikuks muinasjutuks. Nüüd aga oli ta tuttawaks saanud asja tõelikkusega. See oli Suraida tegu!

Murtult lahkus ta mõni tund hiljem kaupmehe majast, kus nii kohutaw lugu juhtunud. Donald Reynoldsi juuksed olid halliks läinud. Malailanna oli omas metsikus temale hirmsasti kätte maksnud saadud witsahoopide ja ebatruuduse eest.

Teeme lõbusa õhtu. . .

Mees istub laua ees ja kirjutab.

„Tule ometi siia ja jää weidikeseks minu juurde,“ ütleb ta naisele. „Teeme enestele täna lõbusa õhtu.“

Naine wõtab tooli ja istub õmblustööga laualambi walgusele. Waheaeg. Mõlemad teewad hoolega tööd.

Mees: Südamekene!

Naine: Jah, palun?

Mees: On sul likööri?—

Naine tõuseb, jookseb toast läbi, toob likööri ja klaasi, asetab mehe ette ja wõtab jälle istet. Kaks minutit waheaega.

Mees: Südamekene!

Naine: Jah, palun?

Mees: On sul wahest kuiwikuid likööri kõrwale?

Naine tõuseb, jookseb kõrwaltuppa, toob kuiwikud, asetab mehe ette ja wõtab jälle istet. Kaks minutit waheaega.

Mees: Südamekene!

Naine: Jah, palun?

Mees: Kas tead wahest, kus ajakiri „Eesti majandus“ seisab?

Naine tõuseb, jookseb kõrwaltuppa ja toob nõutud ajakirja, asetab mehe ette ja wõtab jälle istet. Kaks minutit waheaega.

Mees: Südamekene!

Naine: Jah, palun?

Mees: Mulle tuleb meelde, et ma tänast lehte weel pole lugenud. Kas waataksid järele, kus ta on?

Naine tõuseb, jookseb trepist alla kotta, kas ajaleht kirjastis on, wõtab selle, ruttab üles, asetab selle mehe ette ja wõtab jälle istet. Kaks minutit waheaega.

Mees: Südamekene!

Naine: Jah, palun?

Mees: Tead, sa wõiksid kord minu raamatuid korraldada.

Naine: Jah, homme. Olen täna juba küllalt jooksnud.

Mees: Ei tea, mis see kõik jälle tähendab. Palun sind wiisakalt ja see waew on ometi wäike. Hea küll, teen seda siis ise. Tõesti hirmus, alati, kui ma tahan sinuga rahulikku, lõbusat õhtut weeta, rikud sa kõik ära oma otse haiglase nirumisega.

Kolm kuld sõna.

Saksa kirjanik **Max Geissler.**

Metsad mühisid jõe kaldal. Mägedel seisid losside waremed. Ja kui idatorm õõseti orus müris — Põhjamerelt tulles — wõi läänetorm liri merelt, siis löid need metsikud lauljad metsades ja mägedel laulu, mis kõlas nagu mõõkade kõlin ja woogude mürin. Tweedi orus ja nõmmedel, mis põhjapool seisawad, olid endistel aegadel seisnud sõjawäed sõjawägede wastas. Seal oli iirlaste wastu wõideldud sadandes lahingus; wõi daaniased olid maale tunginud Swen Kragebemi, Grymme Borckenberdi wõi Harold Blanzahni juhatusel. Kui metsikud ööd orust läbi mühisid, siis oli, nagu oleks tõusnud jälle wanad sõdurid hauast ja puhunud tormipasunat.

Härra Walter kuulas neid wiise heameelega.

Temal oli tos orus maja, see oli efeisse kootud, lilledest ümbritsetud ja metsadesse sängitatud. Kord oli see maja Abbotsford olnud kellegi metsataluniku oma, nüüd oli ta ühe mehe kodu, kes kuulis minewiku kõnelemist mändade kohinas ja kellele metsakae-wud ilmutasid saladusi, mis inimestele muidu jääwad warju. Härra Walter aga oskas nende keelt lahendada.

Ühel hommikul istus ta maja ees päikese paistel kiwilaua juures. Temast möödus ta tütar Daisy, kes läks välja aasale; sest ta ei tahtnud isa unistamist eksitada. Daisy oli sale walgetwerd neiu, silmad ja süda täis kewadet. Härra Walter ei olnud seekord aga unistanud — tema oli arwestanud. Nüüd tõusis ta, pani oma käewarre tütre piha ümber, läks temaga aasale ja ütles:

„Olen annud iga sinu ööle 4000 naela sterlingi kaasawaraks, armas wäike Daisy.“

„Jah, isakene.“

See kõlas nii pehmesti, nagu oleks härra Walter juba karkusid wajanud; aga ta oli waewalt 52 aastat wana.

„Ja nüüd on sinu käes kord ja sa peaksid saama sama summa, mu laps.“

„Sa rääkisid sellest kord, isakene.“

„Ja see sünnibki, kui see sinu soow on.“

Neiu mõtles, miks ei peaks see olema minu soow?

„Ainult on mul kummaline tunne,“ ütles härra Walter, „nagu ei tohiks ma seda raha praegu pangast wõtta. Olen äriosanik, tead . . .“

See kõlas, nagu oleks ta oma sõnadesga pimedas kobanud.

„Jah, mis see ometi on? Mul on nagu ripuks midagi õhus . . .“

Ta sirutas, et pääseda rõhu alt. Daisy silmi tõusis wari; ta waatas üles taewa poole, aga taewas oli selge.

Kui härra Walteril oli selline eeltunne, siis ei tulnud see helewusest, mis tuul tõi ja jälle kaugele kandis. Mis oli temaga? Muidu ta harilikult nii kobawalt ei rääkinud. Sellepärast hakkas Daisy kartma. Siis ütles härra Walter:

„Lõpetasin täna hommikul oma uue romaani“

„Hurraa, „Quentin Durward“ on walmis?“

„Jah, laps.“ Härra Walter osutas oma enistesele arwestusele. „Ja nüüd mine ja loe seda. Kui ta sulle meeldib, siis wiid ta kirjastajale; ma kingin ta sulle; tema honorar olgu sinu kaasawara.“

Noore neiu südamesse woolas jälle päike. Kähku ruttas ta tornituppa, kus efei aknaid palistas, ja hakkas lugema. Ta wõitis kärsituse romaani alguse weniwusest ja mõtles:

„Heida wõi meel ära — ka seekord! Wõiks arwata: kes maksab sellise kirjutuse eest wanadest härradest ühe shillingi? Aga tunnen oma isakest: tema puhub tule pikkamisi põlema ja puhub ta leegiks, mida maailm suuril silmil imestab!“

Nõnda mõtles wäike neiu kene, wõttis kõik oma meeled kokku, ja siis alles sai ta aru jõust, mis „Quentin Durwardis“ Ludwig XI. wõitluse Burgundi kuninga Karl Julgega kujutab ajapildiks, nagu seda weel ükski luuletus polnud teinud! Muidugi, et isakene oma tööga siin efei-

majas ajaloolise romaani loojaks tõusis, seda ta ei taibanud. Aga seda taipas kirjastaja; sest ta maksis „Quentin Durwardi“ eest 4800 naela sterlingi.

Ei kestnud kuigi kaua, kui äike, mida härra Walter metsa taga aimas, lahti pääsis: pank, mille osanik ta oli, jäi maksujõuetuks; samal kuul ka ta kirjastaja.

Unistus ja waikus põgenesid Tweedi ääres seisva maja koidetule juurest. Wankrite põrin katkestas härra Walteri metsaüksinduse. Kangekaelsed wõlasaldajad koputasid ta wärawale.

„Kas usud, sa wõiksid siin luuletada ja unistada ja oled meie teinud waeseks? Üks sinu pangaosanik on plehku pannud, teine enese üles poonud. Sinult aga wõtame maja ja metsa ja kustutame sinu tuled! Pead wastutama meie kahju eest kõigega, mis sul on. Seda on wähe, ah, seda on wähe ja . . .“

„Oleks pealegi rumalus!“ ütles mees Tweedi ääres majas.

„Nimetad sa õiglust rumaluseks? Ja mis tahad sa meile ütelda?“

„Tahan teile ütelda, et ma teile kõik tasun.“

„Kuulge, kuulge! Kas tead ka, et sinu wõlg suurem on kui 120.000 naela sterlingi?“

„Arwasin selle rutem wälja kui teie, sõbrad! Seaduse järele ei ole mul teie wastu mingisuguseid kohuseid, aga minu südame tunnistus nõuab seda. Jätke mulle see maja siin Tweedi ääres ja mina luban, et ma Teile wiie aasta jooksul kõik tasun.“

„Mis ta ütleb? Tasuda tahab ta? 120.000 naela? Kas siis luuletamine on tasuwam kui pangapidamine? Tahad sa meid sõnadega sööta?“

„Ei, tegudega!“

Tema sõna kõlises kui hea teras. Ja kui nad temale silma waatasid, küsisid nad:

„Jumala eest, kas wõiwad sellised silmad waletada?“

Ja tegid temaga lepingu, nagu ta soovis.

Ja tema jäi üksiklasena Tweedi äärde majja. Ta kuulis torme öösel mühisewat ja mõistatas, mis kaewud metsas jutustasid magawast minewikust. Wiis aastat kaotas ta maailma silmist. Ja kui ta wiimased tuhanded oma wõlasaldajate lauale pani, siis oli ta maailma rahwastele loonud tööd, mis kestawad sajandeid aastaid.

Warsti selle järele suri ta. Ta oli enese surnuks kirjutanud. Kolm kullasewalatud sõna seisid ta kalmul: Sir Walter Scott.

Seal kaugel.

H. Wühner.

Nüüd laulawad wist wikatid
Seal kaugel kodunurmedel
Neid imelisi laulusid,
Mis kuulsin ajal endisel.

Ei kuule ma nüüd enam neid,
Sest jüüdawalt nüüd lahkun ma—
Kui saaksingi sealt sõnumeid,
Siis nutaksin wist salaja

Lahutus.

Prantsuse kirjanik **Guy Pèron.**

Klara ja Claude olid jälle tülitšenud. Nende äge temperament oli selles süüdi. See oli maksnud palju jõudu ja pisaraid.

„See oli hirmus!“ hoigas Claude ja heitis sohvale. „Ühel päewal tapame endid, enne kui selle peale mõtlemegi. Üks rändab surnuaiale, teine jääb üksi siia hädaorgu. Jah, see seisab meil ees, kui me kokku jääme!“

Mees muutus pehmeks. „Kuule, Klara, me ei wõi kokku jääda! Me pole eneste peremehed. Meie närwid walitsewad meid ja armastusest hoolimata tulewad tülid. Täna kakleme, homme läheme käsitsi kokku, ülehomme tapame üksteise! Ärrituses ollakse pime! Usu, Klara, on parem, me lahkume headuses, enne kui asjad lähewad nii kaugele!“

Klara kuulas waikides. Nüüd woolasid ta pisarad: „Sul on õigus. Ei tohi kokku jääda, kui tülid tulewad; kuid kas wõib lahku minna kui üksteist armastatakse? Ma ei usu mitte!“

„Mina ka mitte,“ ohkas Claude. „Kuid ma tahaksin katsuda. See pole ju igaweseks. Tulen sulle igal pühapäewal järele. Me sõidame siis maale ja õhtul toon su maja ette, nagu tookord, kui sa weel oma ema juures elasid. See nõrendab meid. Elame uuesti oma esimese armastuse kuldse tunni üle. Mis sa arwad?“

„Sedasama,“ nuttis Klara.

„Nii siis ma pean sulle toa otsima?“

„Nagu sa tahad.“

„Tõesti?“

„Jah.“

„Ilus,“ ütles Claude ja tõusis, et kübarat wõtta. „Sa oled siis nõus.“

Ta kaisutas Klarat ja läks.

Wäljas mõtles ta, kuhu ta minema peab. Ta ei tahtnud tuba läheduses üürida, siis tuleks ta liig tihti. Kuid see ei tohtinud ka kaugel olla; külaskäigu päewadel ei tahtnud ta teha pikka teed.

Siis tuli talle meelde ta esimene tuba, milles ta oli elanud üliõpilaspõlwes. See oli väga ilus ja mitte liig kallis. Ta ruttas sinna. See oli waba. Ta ütiris selle

„daamile, kes tuli õhtul.“ Siis ruttas ta Klara juure tagasi.

See seisis pliidi ääres ja küpsetas maitswaid munakooke, mida täitis puuwiljaga. Toas oli laud ilusti kaetud. Nad istusid sööma. Claude tundis pistet südames, kui talle selgus, et ta ühes armastusega kaotab ka eeskujuliku koka.

Söömine oli tõsine ja kurb. Mõlemad pidasid end wõõralt ülewal. Claude katsum energiline näida ja liigutust wadjata. Kui taldrikud olid tühjad, tõusis Klara ja ütles: „olen juba pakkunud: pesu, kolm kleiti, kostüüm ja su pilt.“

Claude tõusis samuti, kaisutas teda ja ütles: „Julgust! Julgust! See peab olema!“

Ta wõttis käsikorwi ja järgnes Klarale, kes õlgkübaras trepist alla läks. Ukse ees heitis Klara wiimase pilgu majale, mida ta enam jälle ei näe! Ta silmades olid pisarad.

*

Perenaine awas ukse.

„Siin on daam, kellest teatasin,“ esitles Claude. „On kõik walmis?“

„Me ootame teid,“ naeratas pere naine. „Palun, tulge mu järele.“

Tee wiis läbi pika koja. Perenaine awas wiimase ukse. Sumbunud õhk lõi neile wasta, Klara hoidis parfümmeeritud taskuräti näo ette. „Aknad olid kaua awamata,“ wabandas perenaine ja awas mõlemad aknapooled. „Nüüd on pime,“ jatkas ta, „kuid päewal on Teil ilus wäljawaade.“ Ta andis üksik-asjalise seletuse.

Mõlemad kuulsid teda waewalt. Perenaine lahkus.

„Mida sa arwad?“ küsis Klara.

„Siin on väga ilus,“ kogeles Claude.

„On! Tore! Ma lähen igawusest hulluks!“

„Seda öeldakse ikka algul,“ lohutas Claude. „Tuleb harjuda. Oota ainult mõned päewad! Täna on neljapäew. Pühapäewal tulen siia, siis kõneled juba teisiti! Wõi otsin sulle uue toa!“ Ta kaisutas Klarat ja läks.

Ta tegi, nagu astuks ta kojast wälja,

hiilis siis warwastel ukse juure tagasi ja pani kõrwa wõtmeaugu juure.

Seest kostis wapustaw nutt ja nuuksumine. Seal wahel kogelemine: „Ma suren! Nii üks! Jumal, mis olen ma teinud, et mind nii karistad? Claude — ah! Olen ta kaotanud! Ma ei näe teda iialgil“

Claude wärises. Ta märkas, et talle pisarad siima tulid. Ta lõi rusikaga

uksele: „Klara! see olen mina! Tee lahti!“

Uks lendas lahti. Claude tormas Klara käte wahele. „Claude, sa oled jälle seal? Jah? Sa jääd mu juure?“

„Ma jään,“ wastas Claude.

„Kuid pime tuba?“

„Sellest — selle t ma loobun! Homme kolin sinu juure!“

Mäng surmaga.

Hollandi kirjanik **Hermann Middendorp.**

„Seda ei maksa pilgata,“ ütles majahärra tõsiselt.

See pani meid kõiki imestama; sest meie, neli wõi wiis sõpra, elasime tookord kergesti blaseerunud wabamõtle-mise perioodis ja pilkasime kõike ja iga-üht.

Meie ootasime majahärralt lähemat seletust, ja selle ta andiski.

„Mina tean sama wähe kui teie, mis surm on,“ ütles ta, „aga mul on mõnikord tunne, nagu oleks ta iseseisew wõim, mis meid walitseb, nagu saatus greeklaste juures, kes selles nägid wõimu, mille wastu isegi jumalad wõimetud olid.“

Umbes aasta tagasi juhtus mulle Pariisis midagi, mis minus selle tunde kõwendas. Mul oli tookord läbikäimist ühe noore maalriga, kelle nimi oli André Vergnaud ja kes sugugi mitte ei olnud andeta, kes aga, nagu palju noori kunstnikke, selle dill kannatas, et laiem ringkond teda ei tahtnud tunnustada.

Mina olin Vergnaud' ainus usaldusmees, ja kuigi tema räuskamine mulle mõnikord wäga wähe meeldis, kuulasin ma teda ometi alati kannatlikult, mitte ainult sellepärast, et ma tõesti tema sõber olin, waid ka sellepärast, et lootsin teda ja tema roobastest wäljajooks-nud isikut jälle tasakaalu seada. Kuid see mul ei õnnestunud.

Ühel õhtul tuli ta ärewalt minu juurde.

„Nüüd on nad mul kõik taskus!“ hüüdis ta.

„Mis sa arwad?“ küsisin ma imes-tades.

Tema esines kummalise teatega. Ta olla ühele kunstiasjade kaupmehele, kellele ta lugematu kordi oma pilte ilmaaegu müüa pakkunud, suure tõsi-dusega seletanud, et ta enam kolme kuudki ei elawat. Arst olla ta südamehaigeks tunnistanud ja talle waid weel kõige enam kolm kuud elamiseks en-nustanud. Paar tuntud kunstitudjat olla juhuslikult seal juures olnud ja need kuulanud kohe huwitatult ta tööde järele. Ponsard, kunstiasjade kaupmees, olla mõlemad pildid, mis tal tema juures olnud, kohe omale wõtnud.

„Sel plaanil peab olema tagajärgil“ hüüdis ta waimustusega. „Ja sina pead mind selles aitama!“

„Kuidas ma seda wõin?“

„Nii, et igal pool lewitad teadet, et ma kolme kuu jooksul suren. Selles seisab nüüd kõik mu lootus. Mõtle ainult: üks neid mehi, kes Ponsardi juures olid, tuleb juba minu ateljeesse!“

„Aga kui hiljem selgub, et kõik luis-kamine on?“

„Sest pole wiga. Siis ma ju elan lihtsalt. Siis ei wõinad ju otsust enam tagasi wõtta.“

Kogu see asi paistis mulle olawat lihtsalt süütu müstifikatsioon, ja ma nägin selles teatud naljagi. Lühidalt, ma otsustasin Vergnaud' selles aidata, ja wõisin seda teha kergemini, et ma tookord wäga palju liikusin ringkondades, kes kunstist olid huwitatud.

Katse õnnestus ootamatult hästi. Juba mõne nädalaga oli Vergnaud oma ümber loonud traagimüstilise õhkkonna,

mis meelitasid lähedale tema waatlejaid kui ka piltide ostjaid, kunstikauplused elustasid, sest juba warsti pidi see uus geenius elust lahkuma. Isegi ajakirjandus wõttis asjast elawalt osa. Juba enne suurt näitust, mis Vergnaud nüüd juba wõis ette walmistada, kirjutati tema tööst palju, ja kuigi ta lähedast surmast waigiti, olid arwustajad arwamisel, et tema töödes peituwat midagi müstilikku, mis wälja ulatawat aja ja ruumi rajadest.

Vergnaud töötas sel ajal palawikulise pingutusega. Ta löi töid mitmesuguses wäärtuses, aga kahtlemata ka kõige paremad, mis ta iial loonud, me olime mõlemad õnnelikud.

Siis sündis äkki õudne lugu. Just õhtul enne ta näituse awamist. Katastroof maaalusel raudteel Hulk kergesti haawatuid ja üks surnu. See üks oli Vergnaud! See juhtus täpselt kolm kuud pärast seda, mil ta oma kawatsuse mulle awaldanud. Tema arwe oli tasutud.

Muidugi see wõis olla juhus. Kõik wõib olla juhus. Meie ei tea seda. Aga mina pole seitsaadik iial wabanenud mõttest, et ma tema surmas kaassüüdlane olen.

De Maete jäi wait. Meie waikisime kõik. Tõusis wilu tuul ja liigutas kahi-sedes lehti meie peade kohal.

Miks?

Mõnesuguseid küsimusi.

Mispärast ilmuwad nimelt autoomanikud enamasti liig hilja?

Miks tunneb inimene meeleolu tõusu, kui ta ennustus ilma kohta täide läheb?

Miks tõmbawad kõige tugewamad daamid alati kõige silmapaistwamalt külge?

Ja miks on daamid pahased, kui mõni teine daam samasugust kleiti kannab?

Miks kaheldakse peegli headuses ainult sel puhul, kui ta nägu moonutab?

Mispärast läheb enamik inimesi eriti uhkelt lokaalist läbi — käsi pesema?

Miks kohatakse waenlast sagedasti seal, kus kõrwalepõikamine wõimatu?

Miks helistab sulle, kui parajasti hea

tuttawa poolt helistamist ootad — tühine tuttawa?

Mispärast wõtab daam, keda silmitsetakse, taskupeegli wälja ja mispärast korraldab härra samal puhul oma kaelasidet?

Mispärast tuntakse seda nagu kergelt haawamist, kui „oober“ wälismaal toidukaardi tõlgib?

Mispärast tõstab see enesetunnet, kui tolliametnik su paki läbiwaatamata laseb mööduda?

Mispärast wõtab naine alati enam pakke kaasa kui mees — jaksab kanda?

Mispärast peetakse waikiwaid inimesi targaks?

Kirjandus.

Adrienne Lints: Aowalge. Luuletused. 56 lehekülge. Hind 1 kroon.

Wõib otsekoheselt tunnistada, et need laulud meeldiwad. Noor luuletaja, kes oma kodumaa pinnal peab eluülespidamist teenima õige wäikese ja proosalise tööga, ei käi mitte nende soodustatud, toetatud ja noores eas juba riigipaiukile upitatud kirjanikkude rada, kelle ülimaks mureks on Eesti riigi nõökamine. Adrienne Lints armastab oma kodumaad, ta leiab sellele armastusele ka ilusa wäljenduswormi ning mõjub usutawalt. Ta otsib kodumaa i l u, ja leiabki. Just nagu Eesti rahwaski oma terwikus, waatamata isehakanud kirjanikuslikkude opmannide mõnitustele. Pikemaks waatlemiseks puudub „Roma-

nil“ ruum, wõiksime aga weelgi toonitada, et see teos mõjub karastawalt pärast seda mõnitustesadu, mille me üle elanud, jakarastawalt ka enneprohwet Barbaruse „E. W. R.“ ilmumist, mille dünamiitlik sisu juba ette teada, samuli kui see, et seal too pahempoolne kodanlane jätab rahulikult kõrwale oma isikliku tunsunud-punsunud korpuse apektiitide arwustamise.

Adrienne Lintsi raamat aga on wäärt, et teda loetakse ja ostetakse. Ka kingituseks on ta wäga sünnis, kuna ta on trükitud hästi ja heale paberile ning kaunistatud rea wäga tabawa ja kauni sullejoonistusega. **H. H.**

Maailma äärel.

Kanada kirjaniku J. D. Curtwood'i romaan.

10

Uuast tõustes vaatas Alan jälle Sofwenna maja poole. Üksainus inimene seisis kinguharjal päikese käes Raugusest ja heredaft päikesest hoolimata teadis Alan, et see Mary Standish oli.

Stoiliku ükskoitsusega pööras Alan afnale selja ja süütas piibu. Siis korraldas ta paberid ja majapidamisraamatud, valmistas kõik Tautuki ja Amof Tooliku jaoks ette, kes täpselt kell kahelja ilmusid.

Et kuud tema äraolekul sissetulekut annud, nägi ta kohe oma ülemkarjaste pruunidel nägudel seiswast naerust. Agaralt laotasid nad oma paberid tema ette, paberid, millele nad talwised sündmused oma moodi üles tähendanud. Tautuki häälest, kes katsus wigadeta Inglise keelt rääkida ja sellepärast pikalt sõnu otfis, kajas sumbutatud rõõm ja rahulolemine.

Toolik sellewastu rääkis ruttu ja tormawalt, tarwitas harwa ütlusi, mis enam kui kolm wõi neli sõna pitab, selle juures ohtrasti wistates ta wandesõnu, mis ta teiste käest papagoi moodi õppinud. Ta ajas enese piipu süüdates uhkusti sirgeks ja hõõrus käsi, nii et Alani seljast wärin üle jookkis.

„Wäga hea ja peen aasta,“ wastas Tautuk Alani esimesele küsimusele. „Meil on palju õnne olnud.“

„Pagana hea aasta,“ hüüdis Amuf Toolik ruttu wahahele. Sõnad plagisefid ta suust nagu kuulipritsi. „Palju wafikaid. Head kabjad. Samblad. Wähe hunte. Sihawad karjad. — Aasta — päris pärl!“

Selle seletuse järele süwenes Alan talu asjadesse. Wana töördõm waldas ta, pioneeri uhkus, kes wõõra, kultiweerimatu rajamaa paberid inimkonna teenistusse ja häid tagajärgi saawutab, ajas kõik muu ta mõtetest wälja. Ta unustas aja. Tal oli sada küsimust esitada. Tautukil ja Amuf Toolikul oli temale palju ütelda. Ja nende hääled täitsid toa wõidulauluna.

Alani karjad olid poegimiskõnudel, aprillis ja mais, tuhanda pea wõrra kaswanud. Riisfugutus Alafia põhjapõtrade ja Põhja-Ameerika metskaribude wahel — põhjapõdrad, mis nad kord Alani seltsis kinni püüdnud — oli annud sada wafikat sellest uuest loomast, kelle liha mõne aasta pärast Ameerika turul pide üle ujutama. Jial polnud sammal talmelume all weel olnud nii tihe. Ei olnud olnud ei põlemist ega haigusi.

Kaswatuses oli saadud rekord. Piimaasjandus Põhja Jäämere kaldal polnud enam küsitaw eksperiment, waid ta oli kindel tõsiasi. Seft Tautukil oli nüüd seitse põhjapõtra, kes kaks korda päewas kolmweerand liitrit piima andsid, mis oli peaaegu sama hea, raswane ja toitew kui kõige parem lehmapiimakoor. Ja enam kui kaksikümmeend põhjapõtra andsid igal lüpsil igaüks weerand kuni poole liitrit piima.

Ja Amuf Toolik lijas sellele temale omase keelewäledusega juurde: Kaut, kolmeaastane põhjapõder, oli saani kolmeteistkümne minuti ja neljakümne seitse sekundiga wiis miili üle lume wedanud. Ja Kaut ning Olo olid ühiseft sama saani wedanud kahelikümnekuue minuti ja neljakümne sekundiga kümme miili.

Ja kord oli ta nendega pikema sõidu teinud. Alma peatuseta olid nad üheksakümmeend kahelja miili ära jooksnud. Ja Gno ning Sutta, esimesed riisfugutusest saadud põhjapõdrad, olid kaheljasaja puudase koorema kolme päewa jooksul ära wedanud, iga päew nelikümmeend miili selja taha jättes. Fairbanksi, Tanana ja Sewardi poolsaare põhjapõtradekaswatajad olid neile selliste põhjapõtrade eest sadakümme dollarit pakkunud. Ja nad olid tundrateft neid kodumaa karibuid weel kinni püüdnud seitse noort pullja ühefta lehmwafikat.

Alanile tähendas see hiiglatriumpfi. Ta ei mõtelnud selle juures tje oma kasule ega oma enese sissetuleku suurendamisele. Ta nägi maad oma jalgade all kosumat ja tulewaid sugusid toitwat. Oma pimeduses pilkas sajamiljoniline rahwas seda suurt maad, kus wähe rahwast. Ta nägi seda põlatud maad wiimaks ometi elule ärkawat poliitilise saagihimu mudast. Kuulsus ja ideaalne tasu ootas wõitjaid, põlgus ja karistus rõõwihimulisi poliitikuid ja rahabandiite. Wõimetu hiiglane, kelle ülesanne oli weel Alani eluajal kontinendi põhialuseid raputada, ärkas. Alastka ärkas pikkamisi, aga kindlasti unest. Suure maa wõimud, mida mägestikud piirasid, kus kord maa häll kiikumud, said jälle wõimuse ja elu. Ja tema enese waew, Alastkat ilmas tähtsaks teha, sai rikkaliku palga.

Weel kuu päraft Tautuki ja Amuf Tooliku lahkumist oli ta jüda täis lõpmatut wõidulaulu.

Kella waadates üllatus ta, kui ruttu aeg oli möödunud. Oli peaaegu lõuna-aeg, kui ta oma paberitega walmis sai ja maja ette astus.

Ta kuulis jääkeldri pimedast afnast — jää-

feldeer oli tundra alumisfe, külmanud pinda raiitud — kajarat Wegaruki häält. Wana majapidajanna poolt põlema pandud küünel wubises ukse lähedal. Ta läks mõned astmed alla ja astus suurde neljamurgelise ruumi, mis kahelja jalga maa all seisib ja kus maa juba sajanguteft jaadik kõwaks külmanud.

Wegarukil oli kombeks üksi olles enesega rääkida — aga Allan leidis selle olewat kummalise, et ta enesele pidi jutustama. Tundramaa ei sulawat iial sügawamalt kui kolm wõi neli jalga, kuigi tema piinal kasmab peaaegu troopiklik taimne rikkus. Ja selle kibi all seiswat sajangute jääkülmus, millest ifegi wainud ei teadnud, kui kaua see kestab.

Allan naeratas, kui kuulis Wegarukki „wainudeft“ rääkinat, keda ta misjonärideft hoolimata ei unustanud. Ta tahtis enesest parajasti märku anda, kui teda üks hääl takistas. Rääkija seisib temale — seina ääres — nii lähedal, et teda peaaegu käega oleks wõinud kōhada.

„Tere hommikust, härra Holt!“

See oli Mary Standish, ja Allan wahtis kaunis juhmilt pimedasse, et neit naha.

„Tere, tere,“ wastas ta. „Tahtsin parajasti Teie juurde minna, kui mind Wegaruki hääl ligi meelitas. Waadake, ifegi see jääfeldeer on mulle nagu wana sõber kaua aja järele. Kas toob liha küpsetamifeks, emakene?“ hüüdis ta.

Wegaruki tüse kogu pööras tema poole ja ütles jah. Wana tomaadikarp oli laternaks muudetud, milles küünel seisib, mille walgus lauges Mary Standishile, kui eit tema juurde läks. Midagi seletamatut neius pani Allani südame äkki wärtsema. Selles polnud süüdi mitte üksi neiu kenadus, ta filmade ilu ja juuksed, et ta süda põkkuma hakkas, kuna ta neiu seltsis pimedast feldrift wälja tuli ja päikese käes üle tundra Sofwenna maja juurde sammus. Ta ei saanud oma ärewuseft aru ega mõistnud seda.

Ja tal oli, nagu oleks neiu temas mōllawaid tundeid aimanud, seft kerge kohmetus seisib neiu näol. Kogelebed ütles ta, et ta teda juba oodanud. Keof ja Nlawadlook olla wälja läinud, et neid mitte eksitada. Nii wõiwat ta temaga siis eksitamatult kõnelda ja temale kõik küsimused eksitada, millele ta wastust soowiwat.

Ometi ei paistnud neiu sõnadest ega näost wähemaltki hirmu ega kõhlemist.

Sofwenna maja „juures toas“, mille see ife oma maitse järele siise seadnud, wöttis Allan lilledel keskul platfi. Neiu istus tema lähedale ja waatas temale küsiwalt otja.

„Teie armastate lillesid,“ algas Allan wiitoidades. „Tahaksin Teid tänada lilledel eest, millega Teie minu maja olete ehtinud. Ja kõige muugi eest on mul teid tänada.“

„Jah, ma armastan lillesid kirglikult,“ wastas neiu. „Ma pole weel iial selliseid lillesid näinud kui siin. Lillesid ja linde. Ma pole unesti wõinud arvata, et neid siin niipalju leidub.“

„Kellegil piiri taga pole meie rikkuseft aimu,“ lisas Allan. „Maska on kogu maailmale tundmatu maa, millest ühtlasi eemale hoitakse.“

Ta waatas neiuile ja katsus seletamatut tema juures ära seletada. Neiu teadis, mis temas sündis, seft kummaline ärewus, mis Allani waldas, ilmus ta filmis.

Pikkamisi taganes wärm neit palgeist, ta huuled kitsenesid. Aga mingisugue märk ta näojoontes ei osutanud, et ta oodatawaid küsimusi kartis. Midagi ei näidanud ta meelekindlust ja eneseusaldust suutwat wapustada.

Allan ei mõelnud sel hetkel John Grahamile. Temale oli neiu jälle nagu laps, nagu see laps, kes oli tulnud tema juurde kabiini ja temalt nõudnud wõimatut. Ta filmad heljusid neiu walgele kõrile, ta inglilulale näole, ta toredasti firendawale juuksel. Millega wõis see peen, õrn olewus ennast kaitsta ümberlõikamata tõenduste wastu, mis temä käes olid? Asjade halastamatus, mis tal oli nõu ütelda ja teha, tema enese wõimu häbistaw tunne sündis Allani äkki temale käed wastu sirutama ja hüüdma:

„Mary Standish, ütlege mulle — kõige juures, mis Teile püha on — tõtt! Ütelge mulle, miks tulite siia?“

„Tulin siia,“ wastas neiu temale kindlast, filma waadates, „teades, et mees, nagu Teieft kui ta üht naist armastab, tema eest saab wõitlema ja teda kaitsema — ta kui see naine temale ei kuulu.“

„Aga seda ei teadnud Teie ju mitte — alles — paplite juures!“ waidles Allan.

„Ometi, ma teadsin seda, teadsin seda juba Ellen Mc Cormicku kodus.“

Ta tõusis pikkamisi.

Allangi tõusis ja wahtis neiuile nagu kohkudes otja. Pikkamisi hakkas ta taipama, kuidas neiu ennast täna nii isekaralifelt üles pidanud. Hammastunult hüüdis ta:

„Teie olite Ellen Mc Cormicku juures? Tema andis Teile — need asjad!“

Mary Standish noogutas.

„Jah, minu asjad, mis Teie laewalt olite kaasa wõtnud. Palun, ärge pahandage minuga, härra Holt. Olge minu wastu piisut lahke, kui tõtt olete kuulnud, mis ma Teile nüüd tahan ütelda. Mina olin majas, kui Teie merelt otfirmast tagasi tulite. Härra Mc Cormick ei teadnud seda. Aga proua teadis. Ma waletasin talle midagi ette, luiskasin õige wähe. Ja tema tõotas — seft et ta naine on — Teile mitte ütelda, et ma seal olin. Teie peate teadma, ma oleksin

peaaegu kõik oma usu inimestesse kaotanud, mu julgus ähvardas minust lahkuda, ja ma kartsin Teid."

"Kartsite mind?"

"Jah, ma kartsin kõiki inimesi. Ma olin kõrvaltoas, kui Ellen Mc Cormick Teile — tolle küsimuse esitas. Ja Teie vastus muutis mu kiiviks. Olin häämmastunud ja ei uskunud oma vormu. Sest ma olin laewas sündinud juhtumiste järele täiesti weendunud, et Teie mind põlgasite ja ainult aust iselaadi aru saades mind otsisite. Alles kats päewa hiljem, kui Teie kirjad tulid Ellen Mc Cormickile ja me neid lugesime — "

"Teie awasite nad mõlemad?"

"Muidugi. Uht pidime kohe lugema, teist, kui minu leiti — ja mina olin leitud. Võimalik, et see polnud üsna fair, aga ega Teie ometi ei võinud kahe naise poolt oodata sellisele kütsatusele wastuhakkamist. Ja mina tahtsin kõik teada!"

Neiu ei lõõnud filmi maha, ei pööranud pead, kui ta seda tunnistas. Üksifilmil wahtis ta Allanile.

"Ja siis hakkasin ma uskuma. Otsustades asjade järele, mis kirjast ütlesite, teadsin ma, et olete ainus mees maailmas, kes mind aitab, kui ma tema juurde lähen. Ja see ettevõtte wajas fogu mu julgust — ja wiimaks kihutate minu siit weel minema — "

Ja jälle nägi Allan pisaraid ta suurtesse filmadesse tõuswat, pisaraid, mida ta ära ei pühkinud. Ja läbi pisarate naeratas ta temale wastu, nagu talle weel ükski naine polnud wastu naeratanud. Naiselik uhkus näis teda pisaraili hoolimata täitwat, ja see ajas tema meelde kogunud pilwed laiali. Ta näis seiswat igast kahtlusest kõrgemal. Kõik Allani kartused näisid seda uhkust ja waprust nähes olewat põhjendatud. Ta katsus rääkida, aga ta keel oli raske.

"Teie tulite — sest et teadsite, et — ma Teid armastan — ja Teie" —

"Sest et ma Teie wastu algusest saadik usaldasin teid, Allan Holt."

"Teie tulekul peab aga ometi weel mõne sugune teine põhjus olema," sundis Allan.

"Kats põhjust," kinnitas neiu. Ta pisarad kuuwajid ja põsed hakkasid punetama.

"Ja nimelt — "

"Uht ei wõi ma Teile muidugi ütelda. Ja kui ma Teile teise üles tunnistan, siis põlgate mind. Selles olen weendunud."

"On John Graham sellega seotud?"

Neiu pea wajus longu.

"Jah. John Graham on üks mu tuleku põhjustest."

Esimest korda warjasiid pidab filmaripsemad neiu filmad. — Hetke aega paistis, nagu oleks neiu julgus temast lahkunud ja oleks ta kohkunud. Aga ta põsed hakkasid lõkendama kahwatamise asemel, ja kui ta Allanile jälle silma waatas, siis põses ta filmis säraw tuul.

"Jah. John Graham," kordas ta. "See mees, keda Teie wihkate ja tahate surmata."

Pikkamisi pööras Allan uske poole.

"Ma lähen kohe pärast söömist eelmägest tükki oma karja üle waatama," ütles ta. "Ja Teie — olete siin teretunud."

Ta nägi, kuidas neiu ruttu hinge tõmbas, kuna tema hetke aega uske juures peatas. Neiu näol tussatas midagi, mida Allan seal ilal weel polnud näinud. Ta filmad loitsid uues säras.

"Ma tänan Teid, Allan Holt," hüüdis neiu taha. "Oh, ma tänan Teid!"

Ja siis sündis tasanu filjatus teda kätt käeraualt wõtma. See filjatus oli kolunud, nagu oleks neiu wiimaks ometi enesewalitsenise kaotanud, nagu oleks temal midagi katkenud. Allan silmitses teda waitides.

"Ma kahetsen — mis Teile tooford õõsel "Rome" lael ütlesin," sosistas neiu. "Siüüdis-tajin Teid, et olete ülekohutune, brutaalne — ja weel hullem. Müüd tahaksin kõik tagasi wõtta. Teie olete õilne, üllas, tugew, kallimeelne ja juurepärane — sest Teie lahkusite müüd sõnatult, kuigi teate, et ma riwetatud olen ühendusest mehega, kes Teile on hirmsat ülekohut teinud. Ja peale selle ütlete mulle siin tere tulemast! Ma ei tahaks, et lähete. Tahan, et jääte. Pean Teile ütleva, kes ma olen ja mis-pärast ma Teie juurde tuliu. Ja ma palun Jumalat, et Teie wõiksite minust mõelda sama hästi, kui ma Teile kõik olen jutustanud."

18.

Allanile paistis, nagu oleks maailm äkki muutunud. Waitus walitses ruumis. Neiu waatas läbi akna päikese kuldwalgusse kaetud tundrale. Ta hingamine kajas kui ta sunbitatud muksumine. Wäljas hüüdis Tautuk midagi keokile, kelle rõõmus naer talle vormu kajas, kui ta Tautukile wastas. Hallikirju räästas lendas Solwemia maja katusele ja hakkas laulma, laulis oma laulu oma igatsetud räästale. Mary Standish pööras pisarfilmil akna poolt tuppä.

"Iga päew tuleb see räästas ja laulab meie katusel," ütles ta.

"Wõib olla sellepärast, et Teie siin olete," wastas Allan.

Neiu silmitses teda tähelepauelikult ja ütles siis tõsiselt:

"Sellele olen ma mõelnud. Teate, mina usui palju uskumatuid asju. Ei oska enesele ette kujutada ilusamat wainust, kes elab liinu südames. Kui ma suren, soowiksin ma tõesti enese lähedal kuulda linnulaulu. Mingisugune lootusetus ei wõi nii sügaw olla, et sinna ei suudaks tungida linnulaulu."

Alan noogutas ja katsus temale tema kombel wastata. Ta tundis ebanugawust, abitust ja oli äkki kurb. Neiu pani ukse, mille Alan praokile jätnud, jälle kinni ja osutas toolile, et Alan jälle istuks. Ta ise istus eimesena, naeratas Alanile pool mõtiskledes, pool walulikul, kuna ta algas:

"Olen olnud väga jöle. Mis ma Teile müüd jutustan, oleksin pidanud Teile juba "Rome" lael ütlemä. Aga ma kartsin. Müüd ma enam ei kardä, waid tunnen ainult häbi, hirmjat häbi, et pean Teile tött rääkima. Ja ometi ei kahetse ma, et asi nii läks. Sest muudu ei oleks ma siia saanud. Ja see kõik — Teile maailm, Teile rahwas ja Teile — tähendas mulle määratumalt palju. Teile saate minust aru, kui ma Teile kõik olen ütelnud."

"Ei, seda mina ei taha," hüüdis Alan peaaegu jämedalt wahela. "Mii ei tohi Teile asjale maadata. Kui ma Teid saan aidata, ja kui Teile mulle kõik kui sõbrale tahate jutustada — siis on see ilus ja hea. Aga mina ei soowi tunnistamist, sest see tähendaks ju, et ma Teid ei usalda."

"Ja Teile usaldate mind?"

"Jah. Ma usun Teid nii väga, et maailm mulle pimedaks muutuks ja lindude laul enam samuti ei kõlaks, kui ma Teile jälle kaotaksin."

"Do, on see Teile tõsine sõna?"

Sõnad tulid neiu suust nagu kiljatus. Alan näis nägewat ainult ta silmi, kuna ta neiule näkku waatas, mis oli walge nagu tundra lille walged öied ta selja taga. Ta imestas, kuidas neiu wõis nii kahwatu olla.

"Kas arwate seda tõesti?!" kordas neiu piffamisi, "kõigest hoolimata — kõige kiuste, mis wahapeal juhtunud — hoolimata — kirjatuks — mille metsik Smith — Teile äsja õpsel wiis —"

Alan oli üllatatud. Kus wõis neiu seda teada? See oli ju saladus, mida ainult tema ja met-

sik Smith teadsid! Ta jõudis mõistatuse lähendusele, mida neiu tema näos luges.

"Ei see polnud metsik Smith," tähendas neiu. "Tema pole mulle midagi ütelnud. Tema — noh, ma tean seda lihtsalt. Ja isegi selle kirja järele — usute mind weel?"

"Pean. Oleksin õnnetu, kui ma seda ei teeks. Ja ma loodan — üsna isemeelselt õnne. Olen enesele ütelnud: asjad, mis John Grahami allkirja peal seisid, on waled."

"See ei ole — üsna õige. Aga need ei käinud Teile ega ka minu kohta. See oli tüfikene Rosslandile kirjutatud kirjast. Laewal wiibides saatis ta mulle mõned raamatud. Ühe sellise raamatu wahelt leidsin ma selle lehe, mida ta nähtawasti tähelepannuta lugemismärgina tarwitunud. Dieti on see üsna tühine asi, kui kõike järjekorras wõtta. Kirja teinepool peitub minu kodukinga pitsis, selles kodukingas, mida Te Ellen Mc Cormickule tagasi ei annud. Wististi teate, et naiste juures üsna harilik asi on, paberit sisewajuwate tuhwlisjade toeks topida."

Kõige meelsamini oleks Alan rõõmu pärast mõirgama hakanud, oma käed laiali ajanud, naerukrambid saanud. Aga Mary Standish kõneles rahulikult ja asjalikult edasi, kuigi ta oma lihtsa seletuse mõju selgesti nägi.

"Ma wiibisin parajasti Nawadlooki toas, kui nägin metsikut Smithi üht paberitükki maast üles wõtwat," jutustas neiu. "Olin mõne minuti eest weel oma kinga waadatud ja kahetsemud, et teise olen jätnud laemafabiini. Kuna ma kinga ära panin, pidi paberikera põrandale olema kukkunud. Ma nägin, kuidas metsik Smith paberi lahki harutas, selle läbi luges ja siis kohkus. Siis pani ta selle lauale ja läks. Mina ruttasin waatama, mis ta leidmid, ja waewalt olin ma need wahesed sõnad lugenud, kui teda kuulsin tagasi tulewat. Ma panin paberi ruttu jälle lauale, pugemin Nawadlooki tuppa ja nägin metsikut Smithi seda paberit hiljem Teile wiimat. Ei tea, miks ma seda lastsin sündida, seks polnud mul põhjust. Wõi olin ma ometi tige das helemuses, tige iseenese wastu. Wõimalik, et emast nii wihkasin, et ihkasin, keegi kirjutas mul naha elawalt kehalt maha. Ja wõib olla, et mõtlesin, et metsiku Smithi leidus Teid

Chlorodont

1/4 tuubi Kr. 1.— 1/2 tuubi Kr. —60

hambapasta

teeb hambad lumivalgeks.

seba tegema kihutab. Ja seda olen ma teeninud. Muud pole ma Teie poolt teeninud!"

"Aga see pole ju tõsi," vaidles Alan elavalt. "See kiri oli ju Rosslandile kirjutatud."

Neiu filmadesse ilmus rõõmujäre.

"Parem — kui see oleks tõsi — ja kõik, mis tõsi — wale!" jatkas neiu wäsinud, meeleheitlikult häälega. "Ma annaksin peaaegu oma elu selle eest, et ma pahem ei oleks, kui see paber minuist pajatab: autu, salakuulaja, salatige kaabakas. Soowiksin ennemalt kõik muu olla, kui see, kes ma tõesti olen. Kas hakate aru saama?"

"Rahetjen — mina ei saa Teie sõnadest mitte aru."

Walu, mis nagu tume kaste neiu filmis istus, haaras Alanit südamest. Salgarnisest hoolimata kartis ta palju paljastusi. Ta jatkas:

"Mõistan ja tean ainult — et olete siin — ja et mul sellest on hea meel — et ma selle üle enam rõõmustan kui eile — wõi täna hommikul — wõi veel tunni aja eest."

Neiu pea langes longu. Päite mängis juustes. Ta pihad piharmärjad filmaripsmed wärisesid. Aga ruttu wõttis ta enese koftu. Rahulikult nagu ennegi hõldis ta käd süles.

"Kas oleks Teil midagi selle wastu, kui ma Teid palun, mulle esiti jutustada Teie lugu John Grahamiist?" küsis ta tawja. "Ma tunnen teda pisut, aga usun, et see nimule kõik kergemaks teeb, kui ma seda nüüd Teie enese juust kuuleksin."

Alan tõusis, läks akna juurde ja tuli jälle tagasi. Neiu ei liigutanud, waid ootas, et Alan algaks. Tema filmis seisis sama küsimus, mis ta huuled olid küsinud, ja nad näisid seda tungiwalt kordawat. Alanis tõusis soow neituga nii rääkida, nagu ta weel ühegi inimesega polnud rääkinud — temale asju paljastada — temale üksi — mida ta aastaid oma rinnas kannud. Dodates waatas Mary Standish temale — neiu oli nii ilus, et ta tasakefi pidi lijatama. Siis naeratas Alan pisut lohmetult.

"Ma usun, et tean, kui wäga minu isa minu ema peab olema armastanud," algas ta. "Aga ma ei oska enesele kujutleda, et Teile seda nõnda oskaksin jutustada, et seda tundega kaasa elaksite. Selleks ei jattu mul jõudu. Olin nii wäga noor, kui ema suri, et ta mulle ilufaks unenäoks jäi. Aga minu isale ei olnud ta iial surruud, alati liikus ja elas ta tema mõtetes. Kui wanemaks sain, kõneles minu isa meie rännakul alati temast, nagu oleks ta meid kodus oodanud ja sinna tagasi jõudes teretanud. Sika elawamaks muutus tema pilt minu ees. Ja iial ei jaksanud minu isa kawa kangel olla kohast, kuhu ema oli maetud. Tema kutsus wäikest

orgu, kus ema ühel mäejalal puhkas, tema koduks. Weekost laulis seal suwel, lindude ja lillede paradisis pakkus temale seltsi — ja kõik see suur, meelik maailm, mida ta oma ümber oli armastanud.

Seal seisis ka wäike majakene — see wäike majakene, milles ma sündisin. Ta seisis seljaga wastu suurt mäge ja temas seisis kõik nii, kuidas ema selle jätnud. Minu isa rääkis seal harilikult waljusti, naeris ja laulis. Temal oli hele hää, mida weel kõrgel mäel wõidi kuulda. Mõnikord waldas mind sellejuures kummaline hirm, kui reaalne ema minu isale siin näis olewat. Aga Teie näete hirmunud olewat, preili Standish! Need asjad wõiwad ju nüüd pisut tontlikult kõlada, — ja tõesti olin ma tookord ja weel palju hiljem õõseti tihti ülewal ning soowisin, et nad iial ei oleks sündinud."

"Siis olete pattu teinud," jostistas neiu. "Ma soowiksin enesele, et keegi kord seda minu wastu tunneks, mida Teie isa Teie ema wastu tundis."

"Aga just see oligi hiljema kurbmängu põhjus — selle loo põhjus, mida ju ainult tahtsite kuulda —," ütles Alan ja tõmbas pikkamisi käd rufitakse. Wõimus ja saagihimu sirutasid oma katsearwed wälja, tungisid õigusse wastu filmi lülles ja seadufemastafelt meie wäikelele, maailmasti lahutatud emale ifka lähemale. Aga mu isa ei aimanud sündmuft ette, mis warsti meile kaela langesid. Kui ma kahetsateistkümwend aastat wana olin, tegi mu isa minuqa efimefe reisi riikidesse. Me jäime wiis kuud kodust ära ja need kuud olid temale põrguks. Päewal ja õöl igatses ta minu ema ja oma wäikefe kodu järele mäe jalal. Ja kui me wiimaks tagasi jõudsime — "

Ta läks jälle akna juurde, ei näinud aga kuldset päikeft ega kuulnud ka Tautuki hüüdeid karjaaria juures.

"Kui me tagasi jõudsime," kordas ta karedalt ja külmalt, "oli mingifugune ehituseofakond saja mehega tunginud minu isa wäikesse paradisi ja sinna laagrisse jääwad. Majakene oli kadunud. Oli kaewatud kaanal, mida weekost toitis, ja see kaanal woolas läbi sellest kohast, kus oli seisnud minu ema haud. Nad olid selle sanuti rüwetanud, nagu nad juba kümnetuhat indiaanlastehauda olid häwitanud ja rüwetanud. Minu ema kändid olid segamini pillutud liiwa ja muda sisse. Ja sellest päewast, mil mu isa neid asju nägi, ei tõusnud tema jaoks taewasse enam päikeft. Tema süda suri, aga ta elas edasi — wähemalt weel mõni aeg."

Mary Standish oli oma näo kätte wahela peitnud. Alan nägi, et neiu õlad wabisesid.

"Ja mees, kes selle kuriteo teinud, oli —

John Graham," ütles neiu kummalijelt firetu häälega, kui Manile jälle filma vaatatas.

"Jah, John Graham," kinnitas Allan. "Tema oli seal, esindas suuri Ameerika huvitsid. Ehitate juht ja palju töölisi olid sellise hauarüvetuse vastu protesteerinud, mõned neist, kes minu isa tundsid, olid töö käest wisanud, et mitte ühendusse sattuda sellise kuritööga. Aga Grahamil olid seaduslikud wolitused. Töölised ütlesid, tema naerunud, nagu oleks see ilus nali, et majakest ja hauda woidakse tema teel takistuseks arvata. Ja ta naeris, kui minu isa ja mina tema juurde läksime rääkima. Jah, ta naeris. Ta naeris hääletut, musta naeru ja nägi selle juures wälja, nagu naeraks mõni kihwtinadu.

Rohkajime teda tööliste hulgas. Teie ei oska kujutella, kuidas ma teda wihkasin! Suur, tugew, tursumud oli ta, wirikett kõlkus ta westil. Ta wõhtis mu isale näkku ja ütles, tema olla narr, kui uskwat, et wäärtusetu haud teda wõiks edasi minemast takistada.

Mina olesin ta surmanud, aga minu isa pani raskestija rahulikult oma käe minu õlale ja ütles: "See on minu kohus, Allan. Minu kohus!"

Ja siis — sündis see.

Minu isa oli Grahamist wanem, palju wanem. Aga sel päewal oli ta nii tugew, nagu ma seda temast weel iial ei olnud näinud. Paljaste kätega oleks ta selle metsalise surmanud, kui mina Grahami ta käte wahelt ei oleks wälja kiskunud. Kõigi oma meeste nähes muudeti Grahami abituseks lihakooguks. Ja maas needis ta ägades minu isa ja mind. Ütles, tema tahtwat meid eluaeg pimata, kuni ta meile kõik on tuhastorda käte maksnud. Ja siis wedas mu isa tema nagu furnud roti ühe pöõsa juurde, rebis tal riided seljast. Kui ta paljalt maas lamas, siis piitsutas minu isa teda, kuni ta käed nõrkseid. John Graham oli minestusse langenud ja lamas nagu kogu toorest liha maas, Siis lahkusime meie ja rändasime mägedesse."

Selle koleda sisseeni kirjeldamise puhul ei olnud Mary Standish temalt heffeksti filmi ära pöõrtnud. Tema käed olid nagu Manilgi rusikas. Ta filmad ja paled loitsid, nagu oleks ta tahtnud üles hüpata ja midagi maha lüüa, mis nende wahel nägematult seisis.

"Ja siis, Allan, ja siis —"

"John Graham pidas sõna," wastas Allan karedalt. "Tema mõju ja raha ajasid meid igal pool taga, olid alati meie kannul, kuhu me iial läksime. Minu isa tegewusel oli tagajärgi olnud, aga tema üks warandus teise järele muutus wäärtusetuks. Saagirikka kaewanduse, mille juurem osanik ta oli, jättis jelts äkki kui

mittesobima maha. Hotell Dawsonis, mis osalt temale kuulus, jäi maksujouetuks. Pant, kus tal rahu hoiul oli, lõpetas oma tegewuse. See kõik sündis pikkamisi, üks hoop järgnes teisele. Ja iga niisuguse sündmuse järele sai minu isa kirjaliku kahetsuse awalduse Grahamilt, kes täpselt nõnda kirjutas, nagu oleks ta meie parim sõber olnud ja nagu oleksid need asjad temale südamesse läinud. Aga minu isale tegid nüüd rahataotused wähe nuret. Tema süda ei wiibinud enam siin, tema hing ihtas wäikesse majakesse ja hana juurde, mida enam ei olnud. Kolm aastat möõdusid nii, ja siis leiti ühel hommikul minu isa Rome rannalt surmalt."

"Surnult?"

Allan knultis aimult, kuidas Mary Standish selle sõna wälja ähtis, sest ta wõhtis, neiu selga pöõrdes, aknast wälja.

"Jah — tapetult. Mina teadsin, et see oli John Grahami tegu. Tema ei teinud seda küll muidugi mitte isiklikult, aga tema raha peitus selle taga. Midagi ei tulnud wurrimisel ilmsiks, ja hiljemgi jäi mõrtsukas leidmatuks. Ma ei taha Teie jutustada, kui palju minul tema mõju ja wõimu all tuli kannatada, kuidas minu esimesed põhjapöõdrakarjad salatigedast mehest tapeti ja minu asundused häwitati. Olgu sellest, kui Teile ütlen, et tänu tema rahale kõik ajalehed minuist täis olid pilget ja walet, kui ma möõdunud talwel ühisriikides Alassta suhtes kaksusin pisut filmi awada. Aga ma ootan. Tean, kord tuleb päew, mil ma John Grahami ees seisjan ja temaga lõpuarwe teen nõnda, kuidas seda minu isa temaga tegi kaskstümmend aastal tagasi meie juures. Graham wõib nüüd 50 aastat wana olla. Aga see ei pea teda karistusest wabastama, kui ta aeg tuleb. Keegi ei kisu teda minu käte wahelt wälja, nagu mina ta wälja kiskusin oma isa käte wahelt. Ja Alassta hakkab fergemini hingama, sest tema raha ja wõim on kaskitelukas, kes Alassta häwitab — täpselt samuti, kuidas ta häwitas minu isa elu. Ja kui ta ei sure ja tema raha wõimus ei lõpe, siis pigistab ta selle suure maa wälja nagu tsitroni ja lasteb ta siis langeda. Tema ja ta omakssed, need meieaja raudrüütlikud oma marmorloosjised! Ja meie suurima hädaohu tund on lähedal."

Ta waatas Mary Standishile, kes nii kahwastult istus, et see Manit otse ehmatas. Näis, nagu ei oleks ta hingandft. Pikkamisi pöõras neiu tema poole oma filmad, milles peegeldus üleilmlik piin. Aga weel enam hämmastas Manit neiu hääle rahu ja surmanu külmus, kui ta ütles:

"Uusun — nüüd saate aru, mispärast ma mereesse hüppasin, mispärast ma tahtsin, et maa-

ilm mind furnuks armaks, ja mispärast ma kartsin Teie tött ütelda: mina olen John Grahami naine!"

19.

Alan ei uskunud oma kõrvu. Niisugune hirmus abielu näis temale juba puhtkehalikust seisukohast olevat võimatu. Ta nägi Maryt, seda noort, suurepärašt olevust, kes temale jälle tagasi annud usu kõige ilusa ja hea sisse elus, oma ees — ja tema taga nägi ta John Grahami, selle halastamatu, hoolimatu selfmade-mani lihavat kaju, kel polnud ei südametunnistust ega hinget, vaid kes oli kuratliku toorusega varustatud, võimustjoobunud metslane ja küllalt nii wana, et võis olla Mary Standish'i isal.

Maeratus kräputas ta huuli, ilma et ta seda teadis. Ta võttis kõik meeled kofku, et neiu ei näeks, milline võitlus ta rinnas märgas, otjäs asju, mis neiu ütelda, et surman piin ja valu ta silmist kaoks.

"See — on — nii mõistusevastane, — et ta — tõsi ei või olla," ütles ta kogeledes.

Temale paistis, nagu oleksid ta huuled puiseid sõnu ütelnud, mis jõuetult kuffusid pörandale ja sugugi mitte seda ei väljendanud, mis ta neil asjaoludel oleks pidanud ütleva või tegema.

Mary noogutas pead.

"Jah, seep see on. Aga selliseid asju sünnib, ja maailm ei leia selle juures midagi ütelda olevat."

Ta võttis raamatu, mis tundralilledega kaetud laual seisis. See sisaldas Alaska pioneeri esimesi algastmeid. Ta oli selle Alani raamatukogu võtnud. See oli raamat täis väärtuslikku statistikat, kuivalt, aga hoolikalt kirjutatud — ja tema oli seda lugenud. See liigutas Alani nagu võitluse sümbol, mida neiu võitles ja kõigest takistustest hoolimata ometi julgesti ja võidukalt tahtis lõpetada. Alan ei võinud teda iski veel John Grahamiga nii loonustavastasse ühendusse seada. Ta nägu nägi välja wali, külm ja walge, kuna ta rinnas kõik segamini woogas.

Neiu käsi wabises pisut, kui ta raamatu awas ja selle wahelt kaunis suure väljalõike ajalehest võttis. Sõnatumalt lahkestas ta selle ja ulatas Alanile.

Kolme pika weeru eesotsas seisis ühe noore, ilusa neiu pilt. Owaalis, mis neiu öla taga wäike ruumi täitis, oli näha umbes wiiekümneaastase mehe pilt. Mõlemad olid Alanile wõõrad. Ta luges nende nimed, siis paksultrükitud pealkirja read. "Saja-miljoni-dollari-armastus"

oli pealkiri, ja sõna armastuse järel seisis suur dollarimärk. Noorus ja wanadus, iludus ja selle wastand, kahe suure wacanduse ühendamine . . . Pikkamisi taipas Alan ja watas Mary Standishile. Ei, see oli võimatu! Mary ei võinud olla Mary Graham!

"Rebisin selle Cordowas ühest ajalehest wälja," ütles neiu. "Mõlemad on mulle wõõrad ja neil pole minuga midagi tegemist. See neiu elab Tekfases. Aga kas Teie ei näe midagi tema filmis? Tõegi pildil — kas Teie ei näe seda? Tal on pruutkleit seljas. Aga mulle paistis — kui temale näkku waatafin —, et tema filmis peitus ebainimlik walu, meeleheide ja lootusetus, mida ta maailma filma eest wapralt püüdis warjata. Ja see on waid üks tõendus enam, üks tuhandetest, et selliseid mõistusevastaseid asju sünnib ja keegi neile vastu ei hakka!"

Tunne, tundetu rahu woolas Alanisse. Stoilisk ükskõiksus, mis teda neid filmanähtawalt muutmatuid tõsiasi nähes waldas, täitis jälle tema hinge. Ta istus toolile, võttis ühe neist õrnadest, kitsastest kätest, mis nõrgalt Mary Standish'i rüpes seisis, ja kumardas oma pea peente sõrmede kohale, kust soojus lahkunud. Külm ja elutu oli see käsi. Ta silistas seda õrnasti ja hoidis selle oma päewitunud käte wahel. Ta wahtis sellele, ilma et midagi erilist oleks näinud. Minult Keoki kella tiksumine katkestas mõne aja pärast waikuse. Ta lastis käe lahti, mis jälle nõrgalt neiu rüppe tagasi lan-ges.

Neiu oli üksikilmi wahtinud hallile juukse-salgule Alani peas. Ja hiilgus, mida Alan ei näinud, lõi neiu filmis loitma; ta huuled wabisesid natuke ja peaaegu märkamatu lastus ta pea Alani poole.

"Kahetsen, et ma seda ei teadnud," ütles Alan. "Nüüd taipan, mida teie tooford paplite juures pidite tundma."

"Ei, Teie ei taipas seda — ei!" wastas Mary.

Nagu oleksid Alani sõnad neius awanud mingisuguse salaukse, mida lootmatus senini luskistanud, nii hakkas ta loitma. Muudatuse kiirus hämmastas Alani, meri woolas jälle neiu palgele.

"Teie ei taipas seda mitte, aga mina tahan, et Teie kõigest aru saaksite," jatkas neiu. "Ennem tahaksin surra, kui Teid lasta nõnda, kuidas nüüd minust mõtlete, enese juurest lahkuda. Teie saate mind põlgama. Aga ennem tahaksin olla põlatud ja wihatud tõe pärast, kui lubada, et minust usute neid hirmsaid asju, mis minust peate armama, kui ma weel waikun."

Ta sundis enese wäsinud naeratusele. Siis jatkas ta:

„Teie teate, sellised naised kui Belinda Mulrooney olid väga head omal ajal, aga meie ajasse nad ei sobi — eks ole nii? Kui meie päewil mõni naine mea teeb ja seda siis katjub parandada, nagu seda ehk Belinda Mulrooney oleks noil päewil teinud, kui Maska alles oli noor ja uus — “

Ta katkestas ütluise meeleheitliku liigutusega.

„Olen teinud suure rumaluse,“ ütles ta lühikeste wiivitamise järele, mis osalt põhjustatud oli Mlani waikimisest. „Mäen nüüd selgesti, kuidas oleksin pidanud enmast pidama. Teie ütlete ehk mulle küll, et see weel hilja pole — . Aga miks on Teie nagu nii tarretu?“ katkestas ta ise oma jutu.

„Sest et ma Teie traagikat kaasa elan,“ ütles Mlan tasakesi.

Neiu pööras temalt filmad kõrwale. Muuta palgeil süwenes, ta põsed põlesid nagu palawikus.

„Olin juba sündides rikas — väga rikas, hirmus rikas!“ ütles ta pihitijale omase kiretu häälega. „Ei mäleta enam oma wanemaid. Olin ikka oma wanaisa Standishi ja onu Peeter Standishi juures. Kuni minu kolmeteistkümnenda eluaastani elas onu Peeter, kes minu wanaisa wend oli, meie juures, siis suri ta. Mina armastasin onu Peetrit väga. Tema oli sant. Juba nooresaastast saadik oli ta asunud rulltooli, ja oli ligi seitsekümmendwits aastat wana kui suri. Kui ma weel olin väike laps, olid see rulltool ja minu sõidud tema, onu, seltsis läbi suure maja, milles elasime, minu suurimaks lõbuleks. Onu oli mulle isaks ja emaks, oli mulle kõik, mis elus on ilus ja head. Mäletan, kuidas lapsena mõtlesin: kui Jumal on nii hea kui onu Peeter, siis peaks ta olema imetaolif Jumal. Tema oli alati õnnelik — alati õnnelik ja rõõmus ja ei näinud muud kui päikesepaistet, kuigi ta oma jalgu enam kuuskümmend aastat ei saanud tarwitada. Ja wiis päewa enne minu kolmeteistkümnendat sünnipäewa suri onu Peeter. Usun, tema oli minule selleks, kellega Teile oli Teie isa.“

Mlan noogutas pead. Tema nagu ei olnud nüüd enam nii tarretu kui enne; näis, nagu ei oleks ta enam John Grahamile mõtelnud.

„Jäin wanaisaga üksi järele,“ jatkas neiu.

„Tema ei armastanud mind nii, kuidas mind onu Peeter oli armastanud, ja minagi ei uskunud, et teda armastasin. Aga ma olin temale uhke. Mõtlesin, et kogu maailm peaks tema ees samasugust lugupidamist tundma kui mina. Wanemaks saades kuulsin, et maailm teda kartis — pangahärrad, suurte ettevõtete direktorid, ifegi maa rahakuningad kartsid teda ja tema

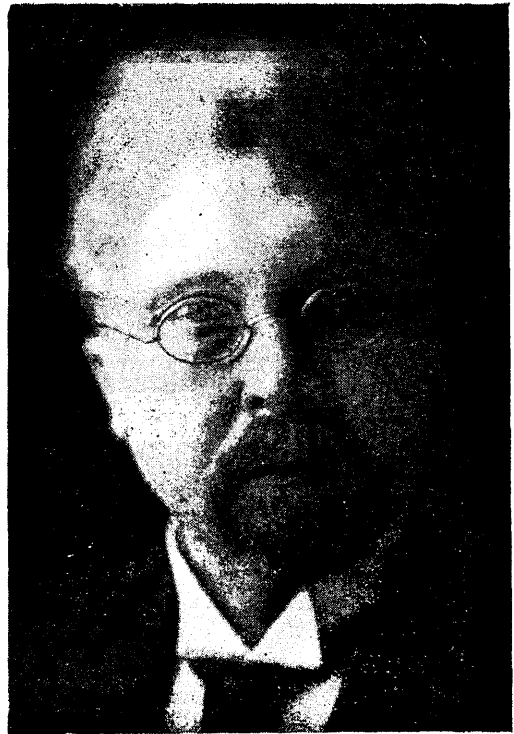
ärikaaslasti: Grahami ja Sharpleighi, kes, nagu mu onu mulle lord jutustas, Ameerika parim adwokaat oli ja nende kahele perekonnale kuulutas ettevõttes oli suureks surnunud. Minu wanaisa oli kuuskümmendkaheksa aastat wana, kui onu Peeter suri. Ja nõnda sai John Graham nende perekonna ühendatud waranduse tõepäraliseks ajajooksuks. Mõnikord oli onu Peeter, nagu nüüd mäletan, just kui väike laps. Mäletan, kuidas ta mulle sellega tahtis selgeks teha, kui suur minu wanaisa warandus on, kui ta ütles: Kui mõetaks igalt mehelt, naiselt ja lapselt Ameerikas kaks dollarit, siis ulataks saadud summa parajasti tema ja Grahami waranduse tasakaaluni — ja wanaisale kuuluvat sellest ühisest warandusest just kolmneljandikku. Mäletan, milline piinatud nagu onu Peetrit siis alati oli, kui ma temalt küsisin, kuidas kõike seda raha tarwitatakse ja kus ta seisab. Ja tema ei wõistanud mulle iial selle peale nõnda, kuidas mina tahtsin, ja ma ei saanud temast iial aru. Ma ei teadnud, miks inimesed minu wanaisa ja John Grahami kartsid. Ei teadnud, millist määratumat türamilist võimu see kokkufuhjatud raha kujutas. Näiteks ei teadnud ma — ta hääls wajas sofistamiseks — „ei teadnud ma, mis otstarbeks seda raha Maska tarwitati. Ei teadnud, et ta enmast tõstis ja rohendas teiste naljast, hädast ja surmast. Ja ma usun, et onu Peetergi seda ei teadnud.“

Ta waatas Mlanile filma ja ta hallid filmad loitsid kummaliselt.

„Jah, ifegi juba enne onu Peetri surma sai minust kõigi nende ärikawatjaste peafaktor. Ma ei võinud aimata, et John Graham ühe kolmeteistkümnendaastase lapse oma arwesse wõttis ja temaga juba arwestas. Ja ma ei aimanud, et ifegi minu wanaisa, mees, kes oma walgete juustega wälja nägi nagu armas Jumal, juba sel puhul ise oli kawatsuse teinud minust kaswatada John Grahamile naist — et see rikkuste loondumine ühe inimese kätte teeks oleks weel suuremale rikkusele. Tema teenis waid seda kõikepurustawat rikkust, mille alalises rohkenemises ta nägi oma ainust elueesmärki. Ja et minu ohwerdamist teostada — et kindel olla, et see kasutu polnud, selleks äsitasid nad minu kallale Sharpleighi. Sest Sharpleighil oli armas, lahke nagu ja ta oli õrn nagu onu Peeter. Mina armastasin teda ja usaldasin ta. Mul polnud vähematki kahtlust, et tema walgete juuste ja õilje wäljumise taga peitus peaaegu, mis tigeidusest ja halastamatusest John Grahamist weel peaaegu üle käis. Ja tema ei wõrgutanud mind ilmaaegu, ta töö õnnestus, Mlan.“

Arthur Lemba,
end. Peterburi, praegune Tallinna konserwatooriumi professor, nimekam klaveriwirtuuos ja helilooja, pühitses enese 20. a. muusikalise tegewuse juubelit.

Soome muusika professor Hekki Klemetti, külastas Eesti koorijuhtide kutsel Tallinnat.

Juba teistkorda oli neiu teda ristimine järelle nimetanud — pehmesti ja lohmetamatult. Ta sõrmed mängisid närviliselt väikese taskurätikuga. Lühikeste waikimise järele, mil Keoti kella tiksumine näis kostwat waljusti, jatkas Mary:

„Kui ma seitseteistkümnend aastat wanaks sain, suri wanaisa Standish. Soowisin, et kõik mõistaksite, mis nüüd järgnes, ilma et seda teile tarwitaksin jutustada. Ma rippusin Sharpleighi küljes nagu isa küljes, hoidsin teda, usaldasin teda. Kawalasti ja lahkesti seletas ta, minu suurimaks kohuseks olla wanaisa testamendi paragrahwi täita ja John Grahamiga abielluda. Wastasel korral, ütles ta mulle — kui see abieli enne minu kahekümnendat eluaastat ei teostu, — ei päriwat Standishi perekond ühiseft suurrest waranduseft dollaritki. Ja kuna ta küllalt tark oli teadma, et raha üksi mind mu otsustes ei jaksanud mõjutada, siis näitas ta mulle üht kirja. Selle oli, kuidas ta ütles, onu Peeter kirjutanud ja määranud, et ma seda oma seitsmeteistkümnendal sünnipäewal pean lugema. Ses kirjas palus mind onu Grahamiga abielluda, see olla alati olnud tema palawaim soow. Standishi ja Grahami perekonnad olla alati lähemad sõbrad olnud ja mina pidawat selle wahes-

korra oma abieli läbi weel südamlikumaks muutma. Sellega teostawat ma tema elu ilusama unistuse. Ma ei aitanud, et see kiri oli mõltitud. Ja wiimaks andsin ma järete — lubasin John Grahamiga abielluda!”

Neiu pea wajus longu. Ta pigistas batist-rätikut sõrmede wahel ja küsis kogeledes:

„Kas põlgate mind?”

„Ei,” wastas Allan ägedasti, „ma armastan Teid!”

Neiu päädis talle rahulikult ja wapralt filma waadata. Mani nägu oli jälle kummine nagu kivi; ta filmad loitsid süngelt.

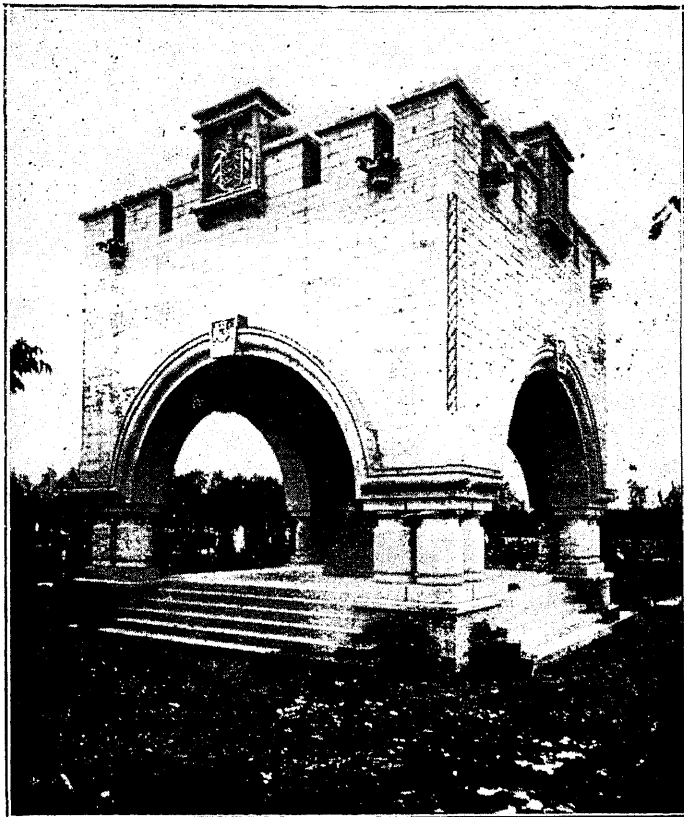
„Ma andsin oma loa,” jatkas Mary ruttu, nagu oleks ta kahetsenud, et ta temale waheljal oli esitanud küsimuse. „Aga ma ei wõinud John Grahami sallida.”

Aga et see näis olemat minu onu wiimne soow, siis leppisin ma sellega. Kuid ühe tingimuse tegin ma: Seaduse ja maailma ees tahtsin ma küll saada John Grahami naiseks — aga mitte iial enam kui seda, sest et asja siht ju oli waid kahe suure perekonnawaranduse külm, ebatimentaalne ühendamine! Nad leppisid sellega, ja mina uskusin neid oma rumaluses.
(Järgneb.)

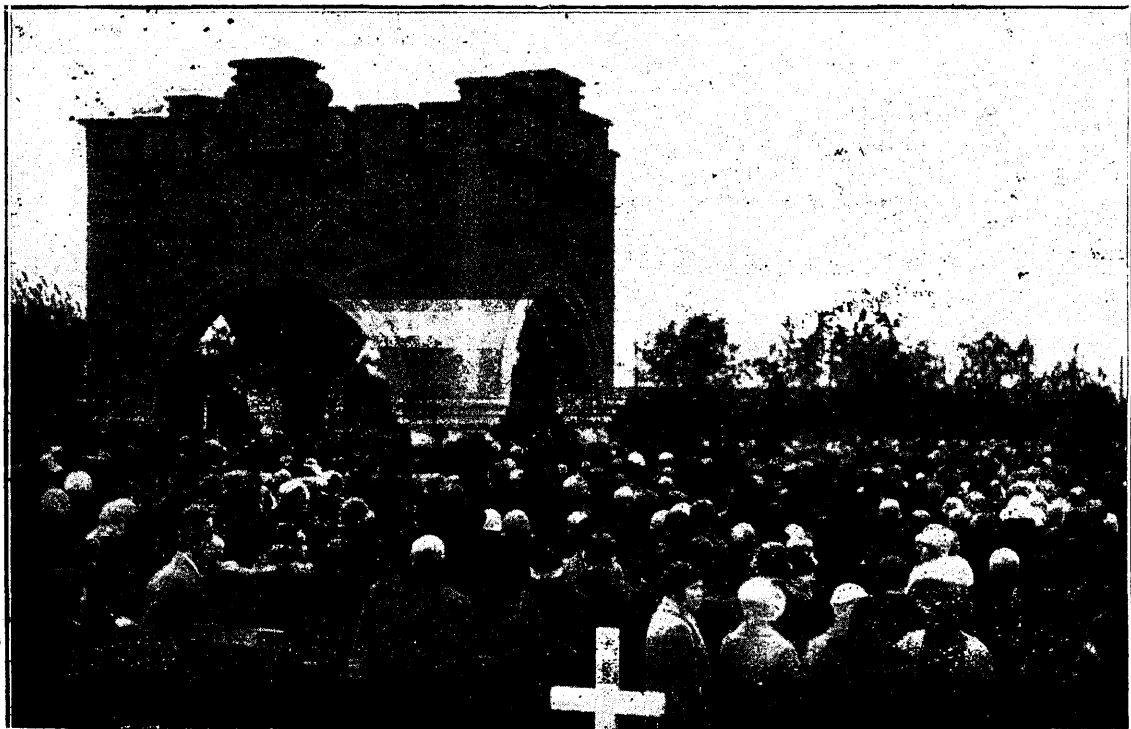
**1918 — 1920
Wabadussõja kangelaste mälestusehis Tallinna garnisoni kalmistul.**

Pühapäeval, 21. oktoobril awati Tallinna sõjawäe kalmistul Juhkentalis mälestusehis — mausoleum — wabaduse eest langenud wapratele kangelastele. Mausoleum on valmistatud arhit. Kuusiku kawandi järele paekiwist Saaremaa marmorist ilustustega ja on 8 mtr. kõrge. Eesküljel ornamentidena E. Wabariigi wapp ja neli kaitsewäe — jalawäe, meriwäe, kahurwäe ja ratsawäe — embleemi. Tagaküljel Tallinna linna wapp. Läänepoolsel küljel kiwisse raiutud sõnad: „Püstitatud 1918 — 1920 aastate wabadussõjakangelaste mälestamiseks. Püha on isamaa sund, kodumaa pojad — Teil rahulist und!“

Monumendi ette, mis koosneb alusest ja tema peale asetatud urnitaolisest waasist, on jäetud awaus tundmata sõduri matmiseks.

Mälestusehis Tallinna Sõjawäe kalmistul. Akeli foto.

Mausoleumi awamine riigiwanema esindaja, ministrite, diplomaatliku korpuse, sõjawäelaste ja rohkearwulise rahwa osawõtul. Akeli foto.

Tõtt ja nalja.

Leidurid ja õpetlased.

Juhus esineb inimlikus elus tähtsa osaga. Palju leidusi on tekkinud vaid juhuslikust tähelepanust. Juhuslikult leidis Franklin piksewarda ja Newton raskuseseaduse, kui ta parajasti puu all pikutas ja õuna kukkumist vaatles. Juhus oli see ka, mis Daguerre päevalpildi leidmisele viis. Võiks suure hulga näiteid tuua, kuidas tihti väikestele asjadele järgnesid suure teod. Kuulsad mehed, kes iial lobisejad pole, jutustavad oma nooreea mälestustes tihti väikestest põhjustest, mis nende elus suurt mõju on avaldanud.

Kas olete juba kuulnud nime Cuvier? See mees oli kuulus looduseuurija, üks neid õpetlasi, keda juhuslik tähelepanu teadusevalda viis. Ta tahtis enesele esialgul teise elukutse valida. Siis aga juhtus temale ühel päeval iseäralik elamus. Ta leidis jalutusekäigul ühe pääsukese, kes juhuslikult oli sattunud linnu. Wangistatud linnu ümber istus hulk sõpju, kes kõik waheldamisi katsusid oma nokkadega nööri läbi saagida. Ja nad ei puhanud enne, kui oma seltsilise olid wabastanud. Wõidukisaga lendasid nad siis ühes wabastatuga minema. Cuvier sai siis sellest näitest pääsukese abiandwa, ustawa hinge seisukorrast aru ja otsustas oma elu looduse uurimusele pühendada. Ja tema tähelepanekud ning uurimused on inimestele palju, palju selgeks teinud, mida nad enne ei teadnud.

Majajuured.

Wäike Elli näeb linnas esimest korda kanalisatsiooni-tööde tõttu lahtikistud tänawat, kust alt torud silma paistawad.

„Ema,“ hüüab ta rõõmuga, „nüüd saan ma esimest korda näha, kus majade juured seisawad!“

Lapse küsimus.

„Eks ole, isa, hobused, kes tsirkuses esinewad, on kunstnikud?“

„Jah, Japs, on kunstnikud.“

„Siis nemad teewadki kunstsõnnikut?“

Kes kutsub

„Mis sa soowid, wäike mees?“

„Härra loomaarst tulgu kohel!“

„See olen mina! Kes su siia saatis?“

„Meie lehml!“

Mõtted.

Kes ei taha usku ja oma paremat tulewikku, pole seda weel mitte wäart.

Inimene unistab seni õnnest, kuni ta tema magades laseb mööduda.

Oletused muutuwad kergesti laimuse seemneteradeks.

Kes ei taha wõidelda oma kergemelega, peab wõitlema hädaga.

Rikkalikumalt kui teised saab kodumaa õnnistawat headust tunda see, kes kaugelt tulles oma igatsetud isamaale tagasi ruttab.

Arusaadaw.

Esimest korda läheb ema uue lapsewankriga wälja. Ta nägi palju imestawaid pilke, nagu ta oodanud, aga ka palju naeratawaid. Seda ei osanud ta seletada.

Koju jõudes lahenes mõistatus. Lapsewankri küljes tolgendas alles sedel:

„Oma wabriku töö!“

Küllalt põhjust.

„Miks pole Teid nüüd enam iial tolle ilusa preiliga näha, kellega Te warem alati koos olite?“

„Tema abiellus.“

„Nii? Kellega siis?“

„Minugal!“

Heinrich Heine

Kui Heine kord Münchenis elas, leidis kuninglikus perekonnas keegi printsess, kes heameelega kuulsaid mehi oma ümbruses nägi. Kui kord laua juures noorest, geniaalsest luuletajast palju räägiti ja pärast söömaaja lõppu soowi awaldati, luuletajat isiklikult tundma õppida, lubas printsess luuletaja wiibimata kohale kutsuda. Wiibimata saadeti kuninglik kammerteener Heinrich Heine juurde käsuga, et printsess teda enese juurde laseb kohwile kutsuda.

Kammerteener täitis käsu täpselt.

„Mu armas, hea söber,“ wastas luuletaja, „awaldage tema kuninglikule kõrgusele minu poolt sügawaim respekt ja ütelge temale, et ma harjunud olen seal kohwi jooma, kus ma olen lõunat söönud.“

TELLIMISE HINNAD:

Aastas (24 nr.nr.)	Kr. 7.50	2 kuus (4 nr.nr.)	Kr. 1.60	1/1 aastas	Kr. 10.—
1/2 „ (12 nr.nr.)	4.—	1 „ (2 nr.nr.)	„ 0.80	1/2 „	5.—
1/4 aast. (6 nr.nr.)	2.25	Üksiknumber	„ 0.40	1/4 „	2.50

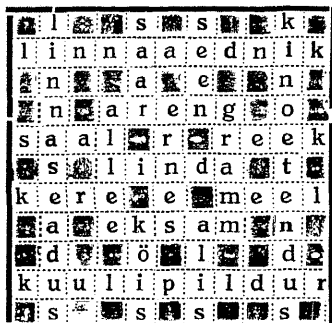
WÄLISMAILE:

Tellimisi wõtawad wastu kõik postkontorid, raamatukauplused ja „Romaani“ esitused.

Talituse aadress: Tallinn, Müüriwahe tän. 16. Telefon 12-53.

Hindmõistatuse lahendus

Nr. 16 (154)

Õigeid seletusi saatsid:

Tallinnast: Paul Aljas, Aleksander Aljas, W. Balti, O. Ennemuist, Erna Jaanson, S. Kask, Joh. Kask, Aug. Kaasik, A. Leppik, Hed. Mar-

tinson, Joh. Muruk, A. Nurm, M. Nuurb, J. Nurm, Aug. Oraw, Irma Oraw, Alice Otstavel, E. Rekim, Peeter R-n, Helene Reemann, Hans Reemann, Elsa Tonska, S. Weiss, A. W.

Pärnust: Olly E., Milda Küng, P. Reimann,

Jõhwist: Adele Küllalik, Olga Tamm,

Tartust: Truta Busch. **Paidest:** Irene Toimetaja. **Hagerist:** Anton Kasendorf, Aug. Kasendorf, Feliks Kalasilm, Ulrich Rotman.

Kiust: Maria Tamberg, Heinrich Tamberg, Arthur Tamberg. **Ristikülast:** E. Grents. **Jõgewalt:** A-y Nõmm. **Nõmmelt:** A. Wait.

Canadast: E. Emann.

Neist võitsid loosimisel: 1) 1 aastakäik „Romaani“ 1929 a. — **Peeter R-n**, Tallinn, Luise tän. 12; 2) A. Schnitzler „Suremine“ (novell) — **A. Leppik**, Tallinnast, W. Amerika tän. 33-4; 3) Georg Kaiser „Gaas“ — **Truta Busch**, Tartu, Päewa tän. 2-2.

„Romaani“ talitus.

Meie lugejatele.

Trükiteöliste streigi algul ilmus „Romaani“ järjekorraline number 15 päewa hiljem, kui õigus. Et väljaanda weel enne wana aasta lõppu kõik numbrid, ilmub „Romaan“ nüüd natuke vähema waheaegadega, kui harilikult, nimelt 12. – 14. päewaliste waheaegadega.

Seega tulewad numbrid müügile järgmistel päewadel:

Romaan nr. 21.	laupäewal	10. nowembril,
„	nr. 22	laupäewal 24. nowembril,
„	nr. 23.	reedel 7. detsembril,
„	nr. 24.	neljap. 24. detsembril,

„Romaani“ talitus.

Imestamisväärt odawasti, kergesti ja puhtaks pesete oma pesu pesupulbriga

LUMIWALG

ühes sellega pikendate ka pesu vastupidawaust; samuti söögi- ja kööginõud ning mustad ja raswased käed saavad imestamisväärt kergesti puhtaks.

Raadio- ja grammofonide spetsiaaläri

TALLINN,
HARJU 34

„RADION“

TALLINN,
HARJU 34

Maailma kuulsamaid kohver- ja kast

Grammofone

hinnad alates Kr. 30, 34, 48 jne.

GRAMMOFONIPLAATE

suures valikus. Uuemad Eesti
plaadid keelele järgivad!

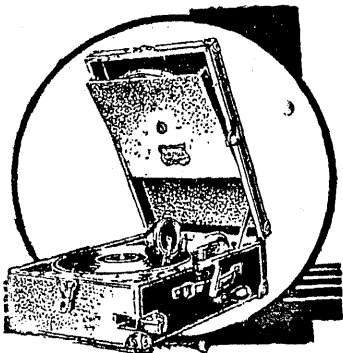
Noitrodüün

3, 4 ja 5- lambil.
raadiowastuõtte
aparaadid on üle-
maailse poolehoiu
ja tunnistamise
leidnud, on a se-
lektiivse, puhta ja walju hääle poolest.

Meeldiw välimis lihtne käsitus.

Kõige paremad **Super, Lux** akkumulaatorid.
Ja igasugused anood patareid. Isehitajaile kõik-
sugu raadiotarbeid ja osi soodsate tingimustega ja
mõõukate hindadega saadaval. Parimad ja odawa-
mad peatelefonid, waljuhääldajaid jne. **Müük suu-
rel ja wäiksel arwul.**

TALLINN, Harju 34, telef. 12-10.

Rätsepaäri

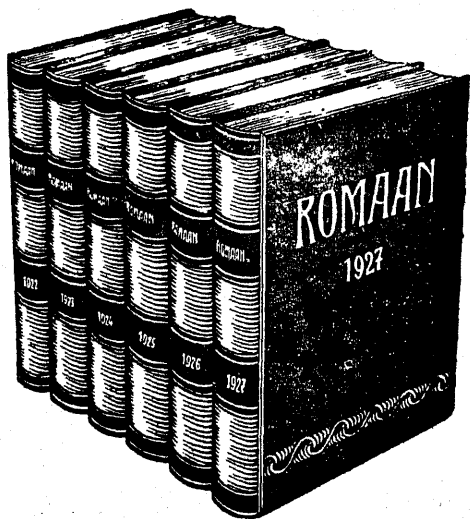
MAX JOHANSON

Tallinnas, Lühike jalg, 6

Kõnetraat 30-89

Teatab oma austatud tellijaskonnale
ning sellest huvitatuile, et saadeti
sügis- ja taliriideid mait-
serikastes värvides ja suures valikus
on Londonist kohale jõudnud.

Austusega **M. Johanson.**

Täiendage oma raamatukogu

kõidetud „Romaan“ aastakäikudega:

Aastakäik	1922	ilu- ja poolnahkkõites	700.
„	1923	„	900.
„	1924	„	950.
„	1925	„	950.
„	1926 ja 1927 a.	„	950.

Kõitmata 200 mk. odavam. Saada kõigist suu-
rematest rmtkpl. ja talitusest, **Müürivahe
tä. 16, telefon 12-53.**